

Strategiskt Miljöarbete för Helsingborgs Dagblad AB

LUNDS
UNIVERSITET
Campus Helsingborg

Examensarbete:
Johan Fridh

Handledare:
Lars Siljebratt

© Copyright Johan Fridh

Miljöstrategi, Campus Helsingborg
Lunds Universitet
Box 882
251 08 Helsingborg

Environmental Strategy, Campus Helsingborg
Lund University
Box 882
SE-251 08 Helsingborg
Sweden

Tryckt i Sverige
Media-Tryck
Biblioteksdirektionen
Lunds Universitet
Lund 2005

Förord

Detta examensarbete har genomförts under våren 2005 på uppdrag av Helsingborgs Dagblad AB, Helsingborg. Arbetet motsvarar 20 poäng på magisterprogrammet Miljöstrategi vid Lunds Universitet, Campus Helsingborg.

Under examensarbetets gång har jag fått värdefull hjälp och goda råd av många personer, som alla förtjänar ett stort tack.

Jag vill särskilt tacka Anders Frick och Per-Erik Uhlin, mina handledare på HD, samt Lars Siljebratt, min handledare på Lunds Universitet, för all hjälp och goda råd. Ett jättetack ska även Roger Jädersten och de övriga gänget på tryckeriet ha, för den tid de har lagt ner på att hjälpa mig att sätta mig in i verksamheten och ta fram information.

Johan Fridh, Helsingborg 2005

Sammanfattning

Strategiskt Miljöarbete för Helsingborgs Dagblad AB

Detta examensarbete är utfört på Helsingborgs Dagblad AB i Helsingborg. Examensarbetet omfattar en analys ur kvalitetssynpunkt av HD:s material-, energi- och transportflöden, dess påverkan på miljön, kopplingen mellan HD:s tre kärnvärden och vikten av ett strukturerat miljöarbete samt ett antal förslag på fortsatt arbete.

HD:s materialflöden består främst av material för tryckningen men även en hel del elektroniska apparater. Ett stort antal datorer och annan kontorsutrustning står på dygnet runt, året runt vilket orsakar onödigt stor energiförbrukning. HD:s verksamhet är beroende av transporter, både av material och personer. Intransporter av material, distribution av tidningar och många tjänsteresor genererar omfattande emissioner till luft.

I dagsläget har HD inget strukturerat miljöarbete. De miljöförbättringar som gjorts har främst varit bieffekter av andra effektiviserings- och moderniseringsprojekt. Ett strukturerat miljöarbete kan för HD, förutom att bidra till ett starkt och trovärdigt varumärke, innebära en serie av resurs- och energibesparingar som alla ligger i linje med den svenska strategin för hållbar utveckling men även har ekonomiska aspekter.

Miljöförbättringar som kan göras ligger framförallt inom områdena utsläpp till luft, minskad energianvändning och effektivare resursanvändning. Tjänsteresor, transporter och elanvändning genererar utsläpp av framförallt koldioxid, svaveldioxid och kväveoxider. En effektivare resursanvändning har ekonomiska fördelar och leder dessutom till minskad belastning på miljön.

Som ett medieföretag har HD många ögon på sig, dels intressenternas men även andra tidningars. För att bevara och stärka varumärkets trovärdighet är det viktigt att aktivt arbeta med miljö. Ett strukturerat miljöarbete ligger alltså i HD:s intresse men stämmer dessutom väl överens med företagets tre kärnvärden *trovärdig*, *oumbärlig* och *lokal mötesplats*.

För att HD ska gå vidare med sitt miljöarbete har ett antal förslag på projekt tagits fram. Förslagen omfattar bland annat framtagandet av en miljöpolicy, miljöanpassning samt komplettering av befintliga policier och rutiner, strukturering av miljöarbetet genom att skriva ner det i en miljöhandbok, effektivisering av energianvändningen, m.m.

Nyckelord: Strategi, Miljö, Helsingborgs Dagblad AB, HD.

Abstract

Strategic Environmental Work for Helsingborgs Dagblad Co.

This masters thesis is carried out at the Helsingborgs Dagblad Co. (HD) in Helsingborg, Sweden. The report comprise a quality analysis of the material, energy and transportation flows, how it affects the environment, the relation between HD:s three core values and the importance of a structured environmental work.

The material flows are mainly made up of material for the newspaper printing process but also quite a bit of electronic office supplies. A great number of computers and other office supplies are left with the power on twenty-four hours a day all year round, which causes unnecessarily large energy consumptions. HD:s activities depend on transportation, both of materials and personnel. Incoming goods, distribution of newspapers and a lot of business related travelling generates large emissions to the air.

HD does not have a structured environmental work to this date. The improvements that have been made are mainly side effects from other streamlining and modernization projects. A structured environmental work can, apart from contributing to a strong and trustworthy trademark, lead to a series of resource and energy savings that all complies with the Swedish strategy for a sustainable development, and it also has economical aspects.

The environmental improvements that can be made are mainly related to the areas of emissions to the air, decreased usage of energy and more effective usage of resources. Business travels, transportations and the use of electricity generate large amounts of carbon dioxide, sulphur dioxide and nitrous oxides. A more efficient use of resources will lead to a decreased stress on the environment and also to economical benefits.

As a media company HD got a lot of eyes on it, partly from people with interests in the business but also other newspapers. To maintain and strengthen the trustworthiness of the trademarks it is important to work actively with environmental issues. A well structured environmental work is in the best interest of HD but it also complies with the company's three core values *trustworthy*, *indispensable* and *local meeting place*.

To make HD able to go on with its environmental work a few suggestions for further projects have been developed. The suggestions includes, among other things, the development of an environmental policy, environmental adaptation and the completion of existing policies and guidelines, structuring the environmental work by creating an environment handbook, streamlining the energy usage, etc.

Keywords: Strategy, Environment, Helsingborgs Dagblad Co., HD.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	II
ABSTRACT	III
INNEHÅLLSFÖRTECKNING:	IV
1 INLEDNING	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte	1
1.3 Problemformulering.....	1
1.4 Avgränsning.....	1
2 TEORI	2
2.1 Helsingborgs Dagblads verksamhet.....	2
2.1.1 Mission, Vision och Affärsidé	2
2.1.2 Kärnvärden	2
2.2 Flöden som granskas	3
2.3 Begrepp	3
2.3.1 Hållbar Utveckling	3
2.3.2 Effektivitet	6
2.3.3 Miljöprestanda.....	6
2.4 MET-matris.....	7
2.5 Ekostrategihjulet	7
2.6 Intressentmodellen.....	8
3 METOD	9
3.1 Datainsamling	9
3.1.1 Mätning av arbetsstationers energiförbrukning	9
3.1.2 Intervjuer.....	9
3.1.3 Samtal.....	9
3.1.4 Teori.....	9
3.2 Enkätundersökning.....	10
3.2.1 Felkällor.....	10
3.2.2 Mätfel	10
3.2.3 Bortfallsfel	10
3.2.4 Bortfallsanalys.....	10
4 RESULTAT	11
4.1 HD:s Miljöarbete.....	11
4.1.1 MINT	11
4.1.2 Bildhantering.....	11
4.1.3 Miljöbilar.....	11
4.1.4 Avfall	12
4.1.5 Återvinning.....	12
4.1.6 Farligt avfall	12
4.1.7 Utsläpp	12
4.2 Verksamhetens Huvuddelar	13
4.2.1 Ledning	13
4.2.2 Service	13
4.2.3 Annons	14
4.2.4 Redaktion	14
4.2.5 Tryckeri.....	14
4.3 Identifiering av Flöden.....	15
4.3.1 Material	15
4.3.2 Energi.....	17

4.3.3	Transporter	18
4.4	Arbetsstationers energiförbrukning	20
4.4.1	Läckströmmar (OFF)	20
4.4.2	STANDBY.....	20
4.4.3	ON.....	20
4.4.4	Uppmätt veckoförbrukning.....	20
4.5	Enkätundersökningens resultat	21
4.5.1	Svarsfrekvens	21
4.5.2	Frågeställningar	21
4.6	MET-matris	23
4.7	Ekostrategihjulet.....	24
4.7.1	Vidareutveckla konceptet.....	25
4.7.2	Motverka påverkan under användning.....	26
4.7.3	Hållbar resursanvändning.....	26
4.7.4	Val av material.....	27
4.7.5	Kundorientering.....	28
4.7.6	Optimera produktionen	29
4.7.7	Främja pappersåtervinning	29
4.7.8	Optimera distributionen.....	30
5	DISKUSSION	31
5.1	Intressentmodellen	31
5.2	Kärnvärden.....	32
5.2.1	Trovärdig	32
5.2.2	Oumbärlig.....	33
5.2.3	Lokal Mötesplats	34
5.3	Flöden	34
5.3.1	Material.....	34
5.3.2	Energi.....	35
5.3.3	Transporter	36
5.4	Hur misslyckas man med miljöarbetet?.....	36
6	FÖRSLAG TILL FORTSATT ARBETE.....	37
6.1	Varför satsa på miljöarbete?	37
6.2	Hur kan HD gå vidare med, och utveckla sitt miljöarbete?	37
6.2.1	Miljöpolicy.....	37
6.2.2	Miljöhandbok.....	37
6.2.3	Policies och rutiner	38
6.2.4	Effektivisering av energianvändning.....	38
6.2.5	Inventarieregister	39
6.2.6	Inventering av kemikalier	39
6.2.7	Miljökrav på material, leverantörer och tjänster	39
6.2.8	Rutiner och riktlinjer för tjänsteresor.....	39
6.2.9	Miljöutbildning.....	39
6.2.10	Miljöledningssystem	40
6.2.11	Tryckeri.....	40
6.2.12	Egna miljöuttalanden	40
6.2.13	Miljömärkning	40
7	REFERENSER.....	41
	BILAGA 1	43
	BILAGA 2	44

1 Inledning

I detta kapitel ges en bakgrund till ämnet och en redogörelse för projektets syfte, problem och avgränsningar.

1.1 Bakgrund

All mänsklig aktivitet påverkar miljön. Genom ökad kunskap och medvetenhet kan beslut tas som främjar bra miljöval, förbättrad resurshushållning och utveckling av lösningar som är långsiktigt hållbara.

Egna projekt och medverkan i samarbetsprojekt kan bidra till utvecklingen på miljöområdet. En kontinuerlig kunskaphöjning om miljön ger god framförhållning och kan på ett kostnads- och resurseffektivt sätt möta konsumenters och andra intressenters framtida miljökrav. Ett proaktivt miljöarbete möjliggör befastandet av positionen som ett ansvarstagande företag.

Ansvaret för miljön ligger både i den egna verksamheten och i rollen som inköpare av produkter och tjänster. Miljöarbetet i den egna verksamheten måste ske fortlöpande och med ständig kvalitetshöjning. Som inköpare kan rimliga krav ställas på leverantörerna och på så sätt successivt minska verksamhetens totala miljöbelastning.

Genom ett strategiskt miljöarbete med fokus på kvalitet och effektivitet kan verksamhetsutvecklingen leda till en långsiktig förbättring av den totala miljöpåverkan. Miljöarbetet ger bidrag till en långsiktig ekonomisk lönsamhet och kontroll över miljörisiker samtidigt som omvärldens miljökrav uppfylls.

1.2 Syfte

Projektet syftar till att utveckla miljöarbete på Helsingborgs Dagblad AB ur kvalitetssynpunkt, komma med förslag på förbättringar och bidra med kunskaper för att kunna effektivisera miljöarbetet samt skapa förutsättningar för att integrera det i verksamhetsutvecklingen.

1.3 Problemformulering

Hur kan HD gå vidare med, och utveckla sitt miljöarbete?

1.4 Avgränsning

Undersökningen är baserad på värden från Helsingborgs Dagblads anläggning på Vasatorpsvägen 1 i Helsingborg.

De flöden som granskas är Material, Energi och Transporter. Flödena har valts i samråd med berörda med motiveringen att det är områden som har stor miljöpåverkan men även ekonomiska aspekter.

2 TEORI

Detta kapitel inleds med en kortfattad introduktion till Helsingborgs Dagblad AB:s långsiktiga inriktning, kärnvärden och de flöden som granskas i rapporten. Introduktionen följs av en förklaring till begreppen Hållbar Utveckling, Effektivitet och Miljöprestanda. Avslutningsvis presenteras de teoretiska modellerna MET-matrisen, Ekostrategihjulet och Intressentmodellen.

2.1 Helsingborgs Dagblads verksamhet

2.1.1 Mission, Vision och Affärsidé

Helsingborgs Dagblad AB ska ge människorna i nordvästra Skåne förutsättningarna, lusten och sammanhangen för att förstå sin samtid och kunna delta i vårt demokratiska samhälle.

Så beskrivs missionen, det övergripande uppdraget för Helsingborgs Dagblad AB (benämns i fortsättningen HD). Missionens syfte är att vägleda och inspirera med utgångspunkt i de värden som HD står för.

Helsingborgs Dagblad AB ska utvecklas till ett medieföretag med medborgarnas intresse i centrum. Oavsett medium ska vi förmedla nyheter och information som fyller våra läsares och kunders behov.

Detta är HD:s vision, det långsiktiga målet för hur verksamheten ska utvecklas. Hur HD:s verksamhet ska bedrivas beskrivs i affärsidén:

Helsingborgs Dagblad AB ska vara nordvästra Skånes ledande medieföretag och ska på ett trovärdigt sätt förmedla information som våra kunder har behov av.

Citaten ovan är hämtade ur HD:s Marknadsplan 2005 och beskriver tydligt syftet med verksamheten och hur det är tänkt att den ska drivas. Detta sätter därmed utgångspunkten för möjligheterna till en utveckling av HD:s miljöarbete.

2.1.2 Kärnvärden

Kärnvärden är viktiga för verksamheten. De handlar om vad som är viktigast för HD, vad är det HD vill stå för och hur vill HD uppfattas. Kärnvärdena ska ingå i alla beslut som tas och ligga till grunden för hur verksamheten bedrivs. HD:s tre kärnvärdena är:

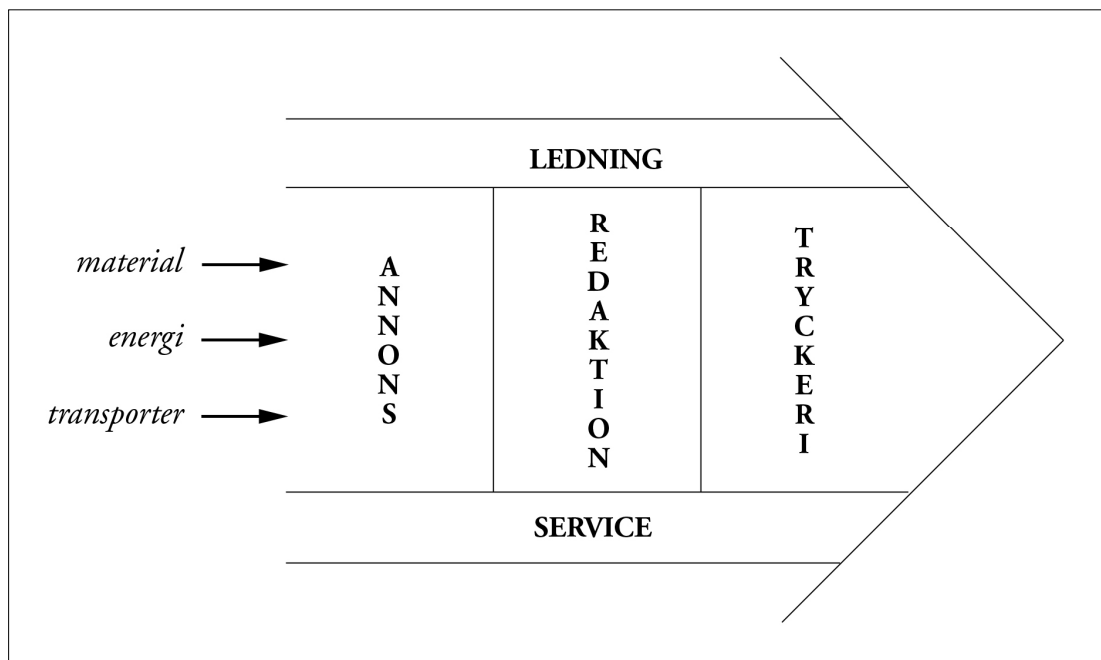
- **Trovärdig** - *Trovärdighet är vår första och viktigaste värdering. En avgörande förutsättning för företaget som ställer krav på kvalitet, sanningsökande, pålitlighet och hög moral.*
- **Oumbärlig** - *Att bli en naturlig och omistlig del av våra läsares och kunders vardagliga liv. Att skapa känslor och väcka engagemang.*
- **Lokal Mötesplats** - *Att ge människor i området en känsla av gemenskap och närhet samt att skapa möten ansikte mot ansikte.*

2.2 Flöden som granskas

Efter diskussioner med berörda har beslut tagits om att granska flödena för Material, Energi och Transporter. Det är områden som har stor miljöpåverkan men även ekonomiska aspekter.

HD:s verksamhet kan delas upp på följande områden:¹

- **Ledning** – Ledningens beslut påverkar all verksamhet och följer därför flödet parallellt.
- **Service** – T.ex. budcentralen, cafeteria, inköp, reception etc. följer, även de, flödet parallellt.
- **Annons** – Arbetet med en tidning börjar på annonsavdelningen då annonserna för nästa dags tidning sätts samman.
- **Redaktion** – Efter samordning med annonsavdelningen sätts tidningen ihop.
- **Tryckeri** – Tidningen trycks. Beställning av material för tryckning sker fortlöpande.

Figur 1- Flödena material, energi och transporter går genom alla HD:s verksamheter.

2.3 Begrepp

2.3.1 Hållbar Utveckling

Roadmap

Begreppet Hållbar Utveckling formulerades ursprungligen av Bruntlandskommissionen, FN:s kommission för utveckling och miljö. Genom kommissionens rapport *Our Common Future*, som publicerades 1987, spreds begreppet och har idag blivit en grundläggande utgångspunkt för allt miljöarbete.

¹ Uhlin, intervju 22 april 2005

Brunlandskommissionens rapport var ett förarbete till den stora FN-konferensen, *The Earth Summit*, om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992. Vid Rio konferensen antogs fem dokument:²

- Rio-deklarationen om miljö och utveckling med 27 principer som skall följas i det långsiktiga miljö och utvecklingsarbetet
- Skogsprinciperna, som ger riktlinjer för hur världens skogar skall utnyttjas utan att miljön skadas
- Agenda 21, som är FN:s handlingsprogram för miljö och hållbar utveckling. Handlingsplanen innebär att människor och organisationer på alla nivåer i samhället ändrar de vanor och beteenden som skadar miljön. Målet är att få bukt med miljöproblemen och utrota fattigdomen. Med Agenda 21 menas en åtgärdslista för det 21:a århundradet, dvs. det sätt som man ska använda sig av för att nå en hållbar utveckling.
- Konventionen om biologisk mångfald, en juridiskt bindande global överenskommelse om att bevara den biologiska mångfalden, kunna använda det som ingår i denna mångfald på ett hållbart sätt samt se till att det blir en rättvis fördelning av den nytta som kan utvinnas ur genmaterial.
- Klimatkonventionen (Förenta nationernas ramkonventionen om klimatförändringar), en juridiskt bindande global överenskommelse om åtgärder för att förhindra klimatförändringar. Till konventionen hör bland annat kyttoprotokollet.

Tio år efter Rio, 2002, hölls nästa FN-konferens om hållbar utveckling, WSSD (World Summit on Sustainable Development)³. Konferensen hölls i Johannesburg och syftade till att förnya och stärka åtagandena från Rio konferensen om att tillsammans arbeta för en hållbar framtid⁴.

Världstoppmötet i Johannesburg innebar att begreppet hållbar utveckling, med dess sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensioner, sattes som en överordnad princip för FN:s arbete⁵.

Begreppet Hållbar Utveckling

*Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs*⁶.

Så definieras en hållbar utveckling i Bruntlandskommissionens rapport *Our Common Future* från 1987.

Hållbar utveckling tar upp tre dimensioner av samhällsutveckling som måste samverka för att utvecklingen ska ses som hållbar: den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga dimensionen. För att uppnå en hållbar utveckling är det lika viktigt att behandla t.ex. fattigdom, arbetsmiljö, hälsa och ekonomisk tillväxt som att sträva efter en ren yttre miljö.

² UNCED, <http://www.johannesburgsummit.org/html/basic_info/unced.html> (april 2005)

³ WSSD, <<http://www.johannesburgsummit.org>> (april 2005)

⁴ UNDPI 2001, s.1

⁵ UNESA 2003, s.1

⁶ The Bruntland Commission 1987 se IUCN 2002, <http://www.iucn.org/wssd/old/iucn/what_is.htm> (april 2005)

En Svensk Strategi för Hållbar Utveckling

Regeringens skrivelse *En svensk strategi för hållbar utveckling* baseras på visionen om en hållbar utveckling. Visionen om ett hållbart samhälle är i grunden en fråga om värderingar och livssyn.

Den svenska strategin har tre utgångspunkter. Den första utgångspunkten är att hållbar utveckling i Sverige endast kan uppnås inom ramen för globalt och regionalt samarbete. Den andra är att hållbar utveckling måste integreras i alla politikområden. Den tredje utgångspunkten är att ytterligare nationella insatser krävs för att långsiktigt värna de kritiska resurser som utgör basen för hållbar utveckling.

Förutom visionen innehåller strategin också åtta strategiska kärnområden för de mest angelägna frågorna just nu. Här finns mer konkreta mål och åtgärder för en hållbar samhällsutveckling. Kärnområdena kan variera över tiden och om några år kan andra frågor vara viktigare att prioritera. För den sittande regeringens insatser står fyra områden i fokus. De är:⁷

1. Miljödriven tillväxt och välfärd
2. En god hälsa – framtidens viktigaste resurs
3. En samlad politik för hållbart samhällsbyggande
4. Barn och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle.

Miljömål

Flöden av energi, material (t.ex. kemikalier, råvaror) och transporter är orsaken till flera av dagens miljöproblem.

Flera internationella beslut har tagits för att komma tillrätta med miljöproblemen. I Sverige har dessa lett till att femton nationella miljömål (miljökvalitetsmål) tagits fram⁸.

Målen baseras till stora delar på de dokument som antogs på WSSD och beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturreсурser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. Strävan är att de stora miljöproblemen ska vara lösta till nästa generation.

Kärnområdena är:

1. Framtidens miljö
2. Begränsa klimatförändringarna.
3. Befolkning och folkhälsa
4. Social sammanhållning, välfärd och trygghet
5. Sysselsättning och lärande i ett kunskapssamhälle
6. Hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft
7. Regional utveckling och regionala förutsättningar
8. Utveckling och hållbart samhällsbyggande

Miljömålen är:

1. Frisk luft
2. Grundvatten av god kvalitet
3. Levande sjöar och vattendrag
4. Myllrande våtmarker
5. Hav i balans samt levande kust och skärgård
6. Ingen övergödning
7. Bara naturlig försurning
8. Levande skogar
9. Ett rikt odlingslandskap
10. Storslagen fjällmiljö
11. Giftfri miljö
12. God bebyggd miljö
13. Säker strålmiljö
14. Skyddande ozonskikt
15. Begränsad klimatpåverkan

⁷ Miljödepartementet skr. 2003/04:129, s. 1

⁸ Miljömålsportalen, <http://www.miljomal.nu/om_miljomalen/bakgrund.php> (april 2005)

Miljömålen syftar till att:

- främja människors hälsa
- värna den biologiska mångfalden och naturmiljön
- ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena
- bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga
- trygga en god hushållning med naturresurserna

Miljömålen har blivit riktmärken för allt svenskt miljöarbete, oavsett var och av vem det bedrivs.

2.3.2 Effektivitet

Effektiva processer har alltid eftersträvat inom näringslivet. Incitamenten för effektivisering har oftast varit ekonomiska eller inriktade på en förbättring av produkters prestanda. Syftet med effektiviseringen har sällan varit att minska resursanvändningen eller företagets miljöpåverkan.

De senaste 50 åren har teknikutvecklingen resulterat i att resursanvändningen för varje producerad vara har halverats. Den ökade konsumtionen har dock medfört att produktionsvolymen har tredubblats⁹.

För att bibehålla eller öka dagens välfärdsnivåer krävs en avsevärd effektivisering av resursanvändningen inom en eller två generationer. Genom en effektivisering kan flöden av energi och material begränsas så att de är förenliga med en hållbar utveckling¹⁰.

Ekoeffektivitet

Ekoeffektivitet innebär ett smartare företagande som främjar utvecklingen av nya produkter, affärsidéer och marknader. Utgångspunkten är att företagens strategiska satsningar på miljö bygger på företagsekonomiska grunder. Begreppet omfattar de båda dimensionerna ekonomi och ekologi till skillnad från hållbarhet som dessutom omfattar den sociala dimensionen.

2.3.3 Miljöprestanda

När man beskriver en produkts eller organisations egenskaper ur miljösynpunkt, miljöbelastningen, pratar man om dess miljöprestanda. Ställs höga miljökrav minskar miljöbelastningen och miljöprestandan ökar¹¹.

För att mäta en produkts eller företags miljöprestanda tar man fram lämpliga nyckeltal¹². Genom kontinuerliga mätningar och jämförelser med nyckeltalen kan effekten av miljöarbetet utvärderas och bästa resultat uppnås. Utvärdering av miljöprestanda görs med utgångspunkt i:

1. Mänsklig hälsa
2. Resursanvändning
3. Ekologiska konsekvenser

⁹ Hjelm 2001, <<http://www.snf.se/snf/hallbart/2001/hallbart101/faktor10.htm>> (april 2005)

¹⁰ Miljödepartementet skr. 1997/98:13, s. 6-7

¹¹ Nutek 2002, s. 4

¹² SIS, <<http://www.sis.se/DesktopDefault.aspx?tabname=@iso14000&menuItemID=150>> (april 2005)

2.4 MET-matris

MET-matrisen är ett hjälpmedel för att kartlägga en produkts miljöpåverkan under hela sin livscykel. Matrisen ger en strukturerad bild över de eventuella miljöproblem som finns.

För att avgränsa matrisen definieras en funktionell enhet. Det betyder att istället för att utgå från vad produkten är, utgår man från dess nytta. På detta sätt kan flera produkter med samma funktion granskas¹³. I det här fallet är det bara en produkt, tidningen HD, som granskas och således blir den funktionella enheten HD:s tidningsproduktion.

Matrisen har fem rader, en för var och en av livscykelns alla faser:¹⁴

- Produktion av material och komponenter
- Tillverkning
- Distribution
- Användning
- Resthantering

Raderna delas upp i 4 kolumner¹⁵. I kolumnen *Material* listas materialen som används, under *Energi* listas energiförbrukning och energityp, under *Toxiska Utsläpp* listas alla typer av utsläpp och i kolumnen *Annat* ges övrig information av betydelse. Detaljeringsnivån på innehållet i rutorna kan anpassas till den nivå som anses lämplig.

Matrisen kan med fördel användas som ett komplement till, eller underlag för ytterligare undersökningar och diskussioner.

2.5 Ekostrategihjulet

Ekostrategihjulet¹⁶ är ett verktyg som kan hjälpa till att stimulera nya idéer och finna utvecklingsstrategier för hur produkten kan göras miljömässigt bättre. Modellen erbjuder ett antal utvecklingsstrategier för vart och ett av stegen i livscykeln.

Valet av strategier beror på var i livscykelfasen produktens miljöpåverkan uppstår. Det är därför en förutsättning att innan man använder ekostrategihjulet, genomför en inventering av produktens livscykel för att identifiera vart problemen finns och därmed är viktigt att jobba med¹⁷.

Strategierna som väljes ska vara lämpliga för varje enskild produkt och givetvis möjliga att genomföra i det praktiska utvecklingsarbetet.

Ekostrategihjulet kan även användas för att utvärdera vilka insatsområden som miljöanpassningen hittills har fokuserat på.

¹³ Norrblom et al. 1999, s. 45

¹⁴ Norrblom et al. 1999, s. 89

¹⁵ Norrblom et al. 1999, s. 87

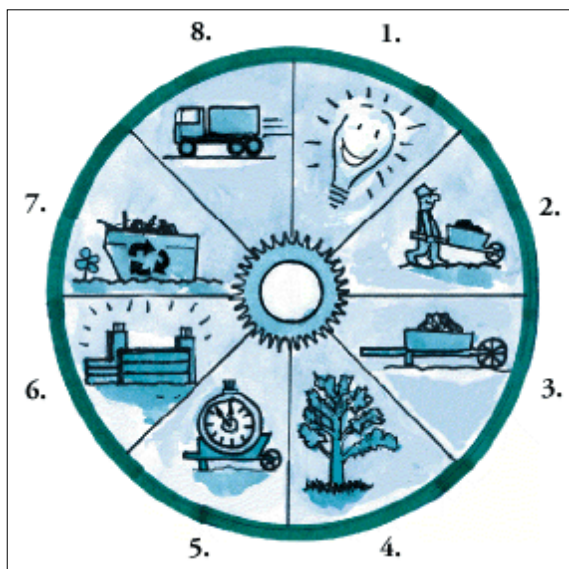
¹⁶ Principerna i Ekostrategihjulet härstammar från UNEP rapporten *Ecodesign; A Promising Approach to Sustainable Production and Consumption* (Brezet & van Hemel, 1997). Den svenska modellen är framtagen av Institutet för Verkstads Forskning (IVF) och finns i deras guide *Ekodesign – praktisk vägledning* (Norrblom, Jönbrink & Dahlström, 1999).

¹⁷ Siljebratt et al. 2002, kap. 8.1

Ekostategihjulets kategorisering av insatsområden stämmer inte alltid med verksamhetens eller produktens miljöpåverkan och därför är det viktigt att varje företag anpassar hjulet efter sina egna förutsättningar.

Det här är Ekostategihjulet enligt IVF:¹⁸

1. Optimera funktionen
2. Minska miljöpåverkan under användning
3. Minska mängden material
4. Välj rätt material
5. Optimera livslängden
6. Optimera produktionen
7. Optimera resthanteringen
8. Optimera distributionen

Figur 2 - Ekostategihjulet enligt IVF.

2.6 Intressentmodellen

Intressentmodellen visar vilka som är företagets intressenter, dvs. de grupper av aktörer som har intressen i företaget.

Intressenterna deltar i företagets verksamhet genom att lämna olika typer av bidrag och i utbyte förväntar de sig någon typ av belöning eller motprestation. Företaget är beroende av intressenternas bidrag och överlever bara så länge som det kan erbjuda belöningar som är tillräckligt stora för att motivera intressenterna att fortsätta lämna sina bidrag.

En av företagets viktigaste uppgifter är därför, enligt intressentmodellen, att fylla intressenternas varierade krav och förväntningar för att stärka relationen med intressenterna för att därmed stärka företagets position och varumärke.

Intressenternas krav och förväntningar kan ibland komma i konflikt med varandra och därför är ett av företagsledningens viktigaste arbeten att skapa en balans mellan de olika intressenternas krav och önskemål (intressebalans) så att inte företagets överlevnad hotas¹⁹.

Exempel:

Flera av HD:s stora annonsörer kräver att vissa miljökrav ska fyllas. Ägarna är inte intresserade av någon miljöanpassning och HD förlorar därför kunder. Vinsten minskar vilket påverkar möjligheterna till högre utdelning för ägarna eller sänkta försäljningspriser till kunderna.

¹⁸ Norrblom et al. 1999, s. 73

¹⁹ Olsson & Skärvad 2000, s. 52-53

3 METOD

I detta kapitel beskrivs de metoder som har använts för att nå det uppställda syftet.

3.1 Datainsamling

Data som har samlats in har varit av både primär och sekundär typ. Primär data är data som samlats in för det egna arbetet t.ex. samtal, intervjuer och enkätundersökning. Sekundär data är redan existerande data t.ex. miljönyckeltalsredovisning, årsredovisning, litteratur och rapporter.

3.1.1 Mätning av arbetsstationers energiförbrukning

För att mäta energiförbrukningen valdes en för HD representativ arbetsstation ut:

- Datorn, en PC från Compaq med 2,53 GHz Intel P4 processor
- Bildskärmen, en 19 tum TFT²⁰ skärm från HP (HP L1925)

Valet av arbetsstation gjordes efter en visuell inventering av datorer med skärmar och samtal med anställda. Mätningarna utfördes med en energimätare av typen ETECH PM300 Energy Meter.

Skärmens och datorns momentana energiförbrukning i lägena ON (under användning), läckströmmar i läget OFF (avstängd med strömbrytare) och STANDBY (energispår) mättes var för sig och antecknades.

Dator och bildskärm anslöts sedan till en förgreningsladd som kopplades via mätutrustningen till ett uttag. Slutligen, för att kontrollera att ingen energi läckte från förgreningsladden, mättes även arbetsstationens totala energiförbrukning i ovan nämnda lägen.

För att få ett säkrare värde på energiförbrukningen vid normal användning lämnades arbetsstationen inkopplad till mätutrustningen under en hel vecka (7 dygn, exakt 168 timmar). Mätningen genomfördes under perioden 18-25 mars 2005.

3.1.2 Intervjuer

Intervjuer (se bilaga 2) har genomförts med VD Lars Svensson och teknisk chef Per-Erik Uhlin. Syftet med intervjuerna var att ge ledningens syn på frågor rörande miljöarbete, verksamhetens strategier och värderingar.

3.1.3 Samtal

Under projektets gång har öppna intervjuer i samtalsform förts med tongivande personer inom de olika verksamhetsområdena. Även externa kontakter har tagits för att ge en vidare bild av branschen och närliggande verksamheter.

3.1.4 Teori

Litteratur, rapporter, skrivelser och Internetkällor har använts för inhämtandet av lämplig teoretisk grund.

²⁰ TFT skärmar är platta skärmar.

3.2 Enkätundersökning

För att kartlägga de anställdas rutiner kring datoranvändningen skickades en Internetbaserad enkät ut till ca 240 anställda på HD. De 7 frågorna i enkäten var av främst kvantitativ karaktär med öppna frågeställningar tillsammans med förval (se bilaga 1).

Syftet med enkäten är att kartlägga hur stor andel av kontorsdatorerna i anläggningen som står igång dygnet runt. Resultatet används som underlag för beräkningar av datorernas totala energiförbrukning.

3.2.1 Felkällor

Det finns en övertro på att ju mer exakta tal det finns i tabeller ju mer kan man lita på dessa. Därför är det viktigt att belysa och identifiera ett antal felkällor i undersökningen och redovisa de åtgärder som vidtagits för att minska effekten av dessa.

3.2.2 Mätfel

Skillnaden mellan respondentens uppgivna värde och det sanna värdet, är en felkälla som bör uppmärksammas innan resultatgenomgången.

Utformningen av frågorna i en enkät kan alltid diskuteras. Har respondenten förstått frågorna på det sätt som avses och har denne besvarat frågorna sanningsenligt?

För att minska risken för mätfel beroende på missuppfattningar utvärderades enkäten ett flertal gånger innan den publicerades. Möjlighet gavs då att åtgärda formuleringar och ändra frågeställningar som gav upphov till missuppfattningar.

3.2.3 Bortfallsfel

Då syftet med enkäten var att göra en totalundersökning behöver svarsfrekvensen på ca 21% diskuteras och belysas. Respondenterna uppmanades, vid två separata tillfällen, via det interna kommunikationssystemet att svara på enkäten.

Enkätens spridningsmetod och respondenternas intresse av att delta i undersökningen är variabler som bör diskuteras om undersökningen ska göras igen i framtiden.

Läs mer i bortfallsanalysen där det stora bortfallet förklaras.

3.2.4 Bortfallsanalys

För att ta reda på varför så få som 21% av respondenterna svarat diskuterades detta med några utvalda personer med insyn i verksamheten. Enligt flera personer ska svarsfrekvensen anses som ett bra resultat då många inom tidningsbranschen av princip inte svarar på enkäter och därför är svåra att motivera. En annan orsak kan vara att informationen som publiceras på det interna nätverket läses väldigt selektivt och att den därför inte når alla. Tidsbrist kan dock inte ses som ett av skälen då undersökning endast tar 1 minut i snitt. Under samtalen uppmärksammades det att flera av de anställda haft svårigheter med att förstå (?) frågeställningarna. Vilka frågeställningar som orsakade svårigheterna framgick inte.

4 RESULTAT

Detta kapitel inleds med en genomgång av de miljöförbättrande åtgärder som hittills har gjorts på HD. Därefter följer resultaten från mätningar, enkätundersökningen och granskningen av flödena. Avslutningsvis appliceras MET-matrisen och Ekostrategihjulet på inhämtade data.

4.1 HD:s Miljöarbete

I dagsläget finns ingen miljöpolicy eller detaljerad plan som styr HD:s miljöarbete. Verksamheten följer de lagar och föreskrifter som krävs²¹.

4.1.1 MINT

HD deltog under 2004 i ett samarbetsprojekt mellan ett antal tidningsföretag för användandet av branschgemensamma miljönyckeltal. För koordinationen av samarbetet ansvarade STFI-Packforsk AB.

Nyckeltalen som tagits fram med stöd från NUTEK och branschorganisationen Tidningsutgivarna är tänkta att ge stöd till tidningsföretag som vill utveckla sitt miljöarbete och minska miljöbelastningen. På sikt är syftet att arbetet med miljönyckeltalen ska bidra till en effektivisering av resursuttaget från branschen som helhet och stärka branschens miljöimage²².

HD lämnade samarbetsprojektet våren 2005.

4.1.2 Bildhantering

Sedan hösten 2002 är bildhanteringen helt digitaliserad. Övergången effektiviserade verksamheten och medförde vinster både ekonomiskt och miljömässigt då framkallning är både kostsam och miljöfarlig. En bieffekt av detta var att bolaget inte längre behöver ha tillstånd till produktion utan enbart behöver lämna årsrapport, enligt Naturvårdsverkets allmänna råd 94:1, till Miljökontoret i Helsingborgs stad²³.

4.1.3 Miljöbilar

Två stycken Ford Focus Flexifuel Kombicoupé och två herrgårdsvagnar av samma modell inköptes i december 2004 respektive februari 2005. De går på valfri blandning mellan E85²⁴ och bensin²⁵. Bilarna ersätter de fyra vanliga bilsinbilar som tidigare användes för tjänsteärenden och reportage, av redaktionen och budcentralen.

²¹ Svensson, intervju 25 april 2005

²² Enroth et al. 2003, s. 1

²³ Frick, samtal 25 januari 2005

²⁴ Etanol med 15% bensininblandning. Bilar som körs på E85 släpper ut 60-80% mindre koldioxid än en motsvarande vanlig bil. Koldioxid (CO₂) bildas vid förbränning av fossila bränslen och bidrar till att jordens medeltemperatur höjs.

²⁵ Miljöfordon.se, <<http://www.miljofordon.se/latta/fordon/list.asp?iKommande=0&ciFordonsTypID=1>> (april 2005)

4.1.4 Avfall

Totalt genererar verksamheten ca 814 ton avfall. Allt avfall källsorteras enligt rådande föreskrifter ²⁶.

4.1.5 Återvinning

Tryckplåtarna (ca 22 ton/år) som är gjorda av aluminium går till återvinning.

Tidningsmakulatur (ca 500 ton/år), tidningar som inte når läsaren pga. otillräcklig tryckkvalitet, går också till återvinning. Ca 46% av tidningen är gjord av returpapper. Även elektronik (ca 4,4 ton) som inte räknas till farligt avfall lämnas in för återvinning.

Tidigare har gjorts försök att sälja utbytt datorer och kringutrustning men hanteringen orsakade för mycket administration för att kunna fortsätta ²⁷.

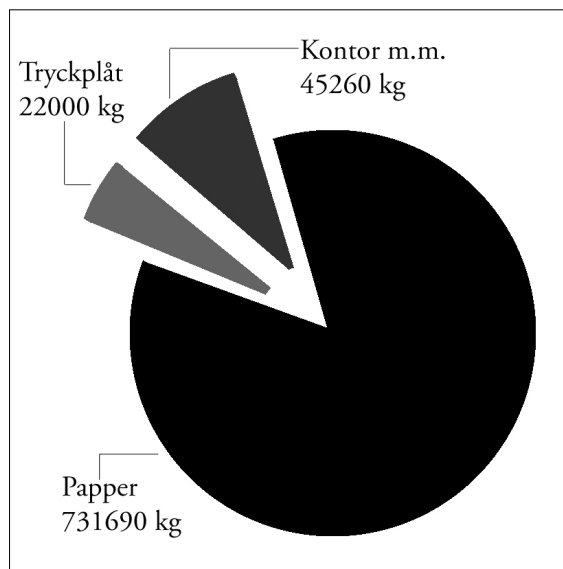
4.1.6 Farligt avfall

Ca 10,4 ton farligt avfall genereras årligen. Det mesta är kemikalier (prepress och vaskmedelsrester) och färgrester ifrån tryckeriverksamheten men även lysrör och batterier (ca 50 kg) räknas hit. Avfallet separeras och förvaras enligt gällande föreskrifter ²⁸.

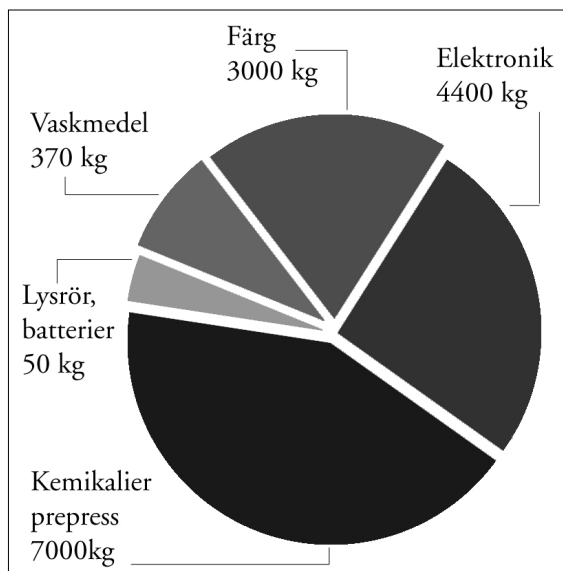
4.1.7 Utsläpp

De utsläpp som sker i den egna verksamheten härrör från tjänsteresor och tryckeriverksamheten. Verksamhetens samlade tjänsteresor genererar ca 132 ton koldioxid (se kapitel 4.3.3 Transporter för ytterligare information) ²⁹.

Tryckeriverksamheten förbrukade 2003 1200 kg flyktiga organiska lösningsmedel (VOC) ³⁰ eller kemiska produkter innehållande detsamma.

Figur 3- Ickefarligt avfall

Figur 4 - Farligt avfall, främst från prepress, inklusive elektronik avfall.

²⁶ Miljöfordon.se, <<http://www.miljofordon.se/latta/fordon/list.asp?iKommande=0&iFordonsTypID=1>> (april 2005)

²⁷ Klingborg, samtal 17 mars 2005

²⁸ Frick, samtal 25 januari 2005

²⁹ MINT 2004, s. 8

³⁰ Flyktiga organiska föreningar eller VOC (Volatile Organic Compounds) utsläpp bidrar till bildandet av marknära ozon och orsakar lokal atmosfärisk miljöpåverkan. En del VOC innebär direkta hälsorisker.

4.2 Verksamhetens Huvuddelar

De olika områdena i verksamheten beskrivs och de flöden som passerar genom dem.

4.2.1 Ledning

Ledningen har liten direkt påverkan men dess indirekta betydelse är stor eftersom den styr de övriga områdenas arbete och står för den strategiska utvecklingen av verksamheten.

Som tidningsföretag är det mycket viktigt att bevara trovärdigheten inför läsare och annonsörer. Ledningen ansvarar för att ta beslut som inte kan ifrågasättas och för att ta det ansvar för miljön som krävs av omvärlden.

4.2.2 Service

Bland service verksamheterna märks främst budcentralen, cafeterian och inköpsavdelningen.

Budcentralen

Budcentralen kör dagligen några kortare ärenden, oftast till stan. Den dagliga körsträckan är runt 5 mil. Sen årsskiftet disponerar Budcentralen över två stycken Ford Focus Flexifuel. Riktig användning av dessa minskar transporternas miljö- och hälsopåverkan kraftigt.

Budcentralen ansvarar även för det löpande underhållet av fastigheten. Underhållet är en viktig del av arbetet med att upprätthålla kvaliteten och undvika missöden som beror på eftersatt service³¹.

Cafeterian

Cafeterian är lätt att glömma men verksamheten förbrukar både el, vatten och andra resurser. Kylar och frysar är relativt nya och kan därför antas vara energieffektiva. Matleveranser sker regelbundet ett antal gånger i veckan. Svenska, om möjligt lokalt producerade, livsmedel används så långt det går. Avfallet från köket och gästerna sorteras.

Inköp av lokalt producerade livsmedel gynnar inte bara regionen, det medför även kortare transportsträckor vilket är minskar produkternas miljöpåverkan.

Inköpsavdelningen

I HD:s marknadsplan finns en instruktion till hur inköpsfunktionen skall skötas.

Formuleringen är mycket lös och utöver detta finns ingen egentlig policy som behandlar vilka aspekter som ska tas hänsyn till vid inköp. Anmärkningsvärt är att inget om hälsoaspekter nämns i texten. Ej heller nämns något om vilka krav som skall ställas på leverantörer eller transporter.

Inköpsfunktionen skall verkställa inköp till företaget med beaktande av kvalitet, kvantitet och tidpunkter som erfordras för att säkerställa företagets behov. Detta ska ske till lägsta sammanlagda kostnad. Hänsyn till miljöanpassade alternativ skall tas. Att tillförsäkra effektiv användning av företagets medel och samtidigt värna om företagets ställning och goda rykte.

³¹ Ekstrand, samtal 5 maj 2005

4.2.3 Annonser

Annonssavdelningarnas arbete påverkar främst energiförbrukningen. Bildhanteringen sker digitalt och allt arbete sker på datorer. Flera av skärmarna är av typen CRT och drar således mer ström än nödvändigt³².

4.2.4 Redaktion

Det redaktionella arbetet sker främst på datorer och fotograferingen sker endast med digitalkamera. De flesta medarbetarna på redaktionen har nya datorer med TFT skärmar. I huvudsak har övergången till digitala media inneburit positiva effekter på miljöområdet, t.ex. har det medfört en minskning av kemikalieanvändningen.

I det redaktionella arbetet ingår en stor del resande. Resor sker främst med bil men även flyg och till viss del tåg. Redaktionen förfogar över 2 stycken bilar av typen Ford Focus Flexifuel (inköpta 2005) vilka används dagligen. Bilarna körs på valfri blandning mellan E85 och bensin.

Finns inte någon av redaktionens bilar inne sker resorna antingen med egen bil eller taxi. Det finns ingen form av samordning för resandet och ej heller ställs några miljökrav vid upphandling av resor.

Tjänsteresa skall göras med lämpligaste färdmedel med hänsyn till såväl kostnad som tidsåtgång. Vid kortare resor användes företagets bil. Om ingen bil finns tillgänglig användes egen bil. Vid längre resor användes tåg eller företagets bil. I särskilda fall användes flyg. Vid behov av anslutningstransport (till och från flygplatser) användes i första hand flygbuss.

4.2.5 Tryckeri

Tryckeriet är den del av verksamheten som förbrukar mest energi, material och transporter.

Tryckpressarna kräver en betydande mängd energi under en begränsad, relativt kort och intensiv tidsperiod. När tryckpressarna inte används står de inkopplade och drar relativt lite energi. För tryckningen används ett antal datorer som måste stå påslagna dygnet runt.

Till tryckningen krävs en del vatten, ca 180 kbm/år. Det låter ganska mycket men innebär i själva verket endast 5 ml/tidning (baserat på en produktion av 35 000 000 ex). Vattnet blandas ut med 2% fukt koncentrat.

Under 2005 kommer HD att byta till tabloid formatet. Förändringen kommer inte att påverka tryckprocessen nämnvärt. Största skillnaden blir att tidningen kommer att bli tjockare och att istället för att limmas ihop kommer den att häftas.

Ca 89000 tidningar trycks varje dygn. För detta krävs ca 21 ton papper (8382 ton/år). Papper kommer med tung lastbil (~37 ton) från Hylte Bruk i Halland till HD (120 km). Intransporter sker 4 ggr/vecka. Papper för minst 5 dagars produktion hålls ständigt i lager. Transporter till och från lagret sker med el-truckar.

HD förbrukar ca 22 ton tryckplåtar (aluminium med polymerskikt) om året. Tryckplåtarna levereras av AGFA i Wiesbaden till HD 1 ggr/månad. Transporterna sker med lastbil. Plåtframställningen sker digitalt och framkallningen sker med laser i CTP-maskinen (Computer to Plate). Framställningen drar förhållandevis lite elenergi. Kemikalier används för fixering (PD91) och ytbehandling (Unifin) av plåtarna. När plåtarna är färdigbehandlade

³² CRT skärmar förbrukar mer energi, ca 110 W, än nyare TFT skärmar som förbrukar ca 43 W.

stansas och bockas de för att kunna fästas i tryckpressarna. Förbrukade plåtar och rester från stansningen samlas ihop och säljs som aluminiumskrot.

CTP maskinen rengörs regelbundet med ett starkt lösningsmedel (Altex T236). I samband med rengöring av maskinen byts även fixervätskan. Rengöringsmedel och fixeringsvätska samlas ihop och hämtas av Stena Miljö.

Under tryckningen används, förutom tryckfärg, en del kemikalier (fuktkoncentrat, hårdhetsregulator m.fl.). Även en del vatten förbrukas. Färg och kemikalier levereras från Xsys i Trelleborg samt HIAB i Helsingborg. Tryckpressarna rengörs regelbundet med Lito Wash som är ett flyktigt organiskt lösningsmedel.

För att väderskydda tidningarna och underlätta hanteringen paketeras de med krympfilm. Plasten är av den miljövänligare typen polyeten men förbrukningen är väldigt stor ca 25 ton så dess samlade effekt på miljön blir därför större.

Distributionen sköts av Tidningsbärarna vilka också ansvarar för omhändertagandet av förpackningsmaterial och tidningsreturer.

4.3 Identifiering av Flöden

I tabellen nedan listas och beskrivs de flöden i kategorierna Material, Energi och Transporter som identifierats i verksamheten.

4.3.1 Material

Materialflödena domineras som väntat av material till produktionen. På HD pågår det ett konstant arbete för att minska makulaturen och effektivisera produktionen. Något motsvarande effektiviseringsarbete bedrivs inte inom de övriga delarna av verksamheten.

Materialflöden	Beskrivning/Miljöpåverkan
Papper för tryck	Tidningspapper baseras på retur- och nyfiber. Produktion av papper är energiintensivt och genererar utsläpp av växthusgaser samt skadliga ämnen till vattendrag. <i>HD:s totala användning av papper för tryck är ca 8362 ton. Pappret består av 46% returfiber.</i>
Kontorspapper (skrivar- och kopieringspapper)	Pappret som används till skrivare och kopiatorer baseras på nyfiber. Tillverkningen av nyfibermassa kräver mer energi och påverkar miljön mer än tillverkning av returfibermassa. <i>HD:s totala användning av kontorspapper är ca 7,8 ton.</i>
Hantering av avfall	Avfall kan vid felaktig hantering orsaka utsläpp som är direkt farliga för miljö och hälsa. <i>HD genererar totalt ca 814 ton avfall. Avfallet sorteras och omhändertas enligt gällande föreskrifter och lagar.</i>
Kemikalier	Vid tidningsproduktionen används en betydande mängd kemikalier. Majoriteten är skadliga för hälsan och ett antal även för miljön. <i>HD förbrukar bland annat: 1800 l lösningsmedel, 8600 l fuktkoncentrat 5640 l fixervätska, 123 ton tryckfärg</i>

Datorer	<p>Datorer innehåller flera farliga ämnen bland annat flamskyddsmedlet DekabDE. DekabDE tillhör gruppen PBDE (Polybromerade difenyletrar) och är ett högbromerat flamskyddsmedel. Forskning har visat att DekabDE är minst lika toxiskt som PCB (påverkar bl.a. hjärnutvecklingen) och att det sprids i näringskedjan³³. TCO'99 och TCO'03 är certifieringar för datorer som uppfyller krav på ergonomi, emission, energi och ekologi.</p> <p><i>Vid inventering av arbetsstationerna på HD räknades minst 275 stycken stationära datorer.</i></p>
Övriga produkter innehållande kemikalier och farliga ämnen	<p>Elektronik och textilier innehåller flera farliga ämnen (t.ex. flamskyddsmedel, tungmetaller) som kan ge miljö- och hälsoskadliga effekter. Ämnena sprids vid kassering men även vid användning.</p> <p><i>HD genererar ca 4,4 ton elektronikskrot.</i></p>
Plast	<p>För paketering används krympfilm av typen polyeten. Plast som hamnar i naturen kan skada flora och fauna då den inte bryts ner.</p> <p><i>HD förbrukar ca 25 ton krympfilm.</i></p>
Tryckplåtar	<p>Tryckplåtar består av aluminium med ett tunt polymerskikt. Förbrukade plåtar säljs som aluminiumskrot.</p> <p><i>HD förbrukar ca 22 ton tryckplåtar.</i></p>
Trä och metall	<p>Vid tidningsproduktionen används en mindre mängd trä (pallar) och metall (stålband). De flesta pallar som kommer med inleveranser ingår i ett retursystem, endast ett fåtal är engångspallar.</p> <p><i>HD använder ca 50 kg stålband. Pallar används ytterst sällan.</i></p>
Vatten	<p>Vattenanvändningen är främst för sanitärt bruk men även för tryckningen krävs en del vatten.</p> <p><i>HD förbrukar ca 1400 kbm vatten. 180 kbm behövs för tryckningen.</i></p>
Utsläpp till luft från den egna anläggningen	<p>Utsläpp till luft från den egna anläggningen förekommer endast i form av flyktiga organiska lösningsmedel. Eventuellt kan även läckage av köldmedie förekomma vid fel på kylanläggning.</p> <p><i>HD släpper ut ca 1200 kg flyktiga organiska lösningsmedel.</i></p>
Utsläpp till vatten	<p>Utsläpp till avloppsnätet består främst av sanitärt vatten men även till viss del av processvatten från tidningsproduktionen.</p> <p><i>HD släpper ut främst sanitärt vatten. Endast ca 45 kbm är processvatten.</i></p>

³³ André 2001, <http://www.nyteknik.se/pub/ipsart.asp?art_id=15326> (april 2005)

4.3.2 Energi

Tryckeriverksamheten drar mest energi och därefter följer all kontorsutrustning och belysning. HD har varken energipolicy eller energisparmål.

Energiflöden	Beskrivning/Miljöpåverkan
El	<p>Svensk produktionsmix 2004 består av 39,9% vattenkraft, 50,8% kärnkraft, 8,8% övrig värmekraft och 0,5% vindkraft. Vattenkraft, kärnkraft och vindkraft genererar inga utsläpp men övrig värmekraft som produceras genom förbränning av bland annat fossila bränslen genererar utsläpp av Koldioxid (19,3 kg/MWh), Svaveldioxid (1,1 g/MWh) och Kväveoxider (30,9 g/MWh).³⁴ Koldioxid (CO₂) är en växthusgas och bidrar till att jordens medeltemperatur höjs, Svaveldioxid (SO₂) och Kväveoxider (NO_x) bidrar bland annat till försurning och övergödning.</p> <p style="text-align: center;"><i>HD (Vasatorpsvägen 1) utnyttjar ca 3386 MWh (2004). Elproduktionen genererar utsläpp av ca 65 350 kg koldioxid, 3,8 kg svaveldioxid och 104,6 kg kväveoxider.</i></p>
El (miljövänlig)	<p>Köp av miljömärkt el är ett bra sätt att bidra till att produktionen av el från fossila källor minimeras och därmed också utsläppen av koldioxid, svaveldioxid och kväveoxider.³⁵</p> <p style="text-align: center;"><i>HD använder inte miljömärkt el men 39,5% av elen i svensk produktionsmix 2004 kommer från miljövänliga källor (vattenkraft 39% och vindkraft 0,5%) som inte genererar några utsläpp.</i></p>
Fjärrvärme	<p>Fjärrvärmesystemet är spillvärme från elproduktionen vid Öresundskrafts kraftvärmeverk. I kraftvärmeverket förbränns en blandning av kol och biobränsle vilket genererar utsläpp av koldioxid (74 kg/MWh), svaveldioxid (7 g/MWh) och kväveoxider (143 g/MWh).³⁶</p> <p style="text-align: center;"><i>HD (Vasatorpsvägen 1) utnyttjar ca 768 MWh (2004) för uppvärmning. Fjärrvärmeproduktionen genererar utsläpp av ca 56 832 kg koldioxid, 5,4 kg svaveldioxid och 109,8 kg kväveoxider.</i></p>

³⁴ Ottermo, e-post 9 maj 2005

³⁵ Ottermo, e-post 9 maj 2005

³⁶ Ottermo, e-post 9 maj 2005

4.3.3 Transporter

Resereglemente på HD är löst utformat. Inga miljökrav ställs på varken färdssätt eller resebolag. Medarbetarna bokar själva sina resor genom en resebyrå, ingen central samordning av resor finns. Många resor sker inom närområdet och då är bilen det smidigaste valet. Troligen väljs även bilen för längre resor i Sydsverige. Detta speglar sig i statistiken över resandet på HD.

Transportflöden	Beskrivning/Miljöpåverkan
Persontransporter bil (även taxi)	<p>Bilansvändningen ger upphov till betydande utsläpp av växthusgasen koldioxid. Dessutom genereras utsläpp av kväveoxider och svaveldioxid, som bidrar till försurning och övergödning, samt små partiklar (PM10)³⁷, från avgaser och vägdamm, vilka orsakar luftvägssjukdomar och är cancerframkallande. Utöver utsläppen bildas gasen ozon som vid marknivå är en giftig och reaktiv gas vilken är farlig både för människor och natur³⁸.</p> <p>Produktionen av bensin och diesel är en energikrävande process och påverkar miljön negativt. Platser där olja utvinns eller raffineras påverkas extra mycket på grund av läckage till land, vatten och atmosfär.</p> <p>De nyinköpta Ford Focus bilarna genererar betydligt mindre utsläpp (när de körs på E85 bränsle) än vanliga bilar och kommer därför att minska HD:s trafikrelaterade utsläpp, i den mån de används, jämfört med tidigare år³⁹.</p> <p style="text-align: center;"><i>Jordens omkrets är ca 40000 km, anställda på HD kör ca 520 000 km i tjänsten vilket innebär 13 varv runt jorden. Resorna genererar utsläpp av ca 89960 kg koldioxid (0,17 kg/km).</i></p>
Persontransporter tåg	<p>Tågtrafiken är det kommunikationsmedel som orsakar minst miljöpåverkan per resande. Nästan alla tåg i Sverige är eldrivna och både SJ och Skånetrafiken köper enbart miljömärkt förnybar el.</p> <p>Exempel: En person reser mellan Helsingborg och Stockholm. Miljökostnaden⁴⁰ för resan med bil är 83,72 kr, buss 46,96 kr, flyg 126,02 kr och tåg 0,0063 kr⁴¹.</p> <p style="text-align: center;"><i>HD:s anställda reser endast 17000 km med tåg. Resorna genererar utsläpp av 0 kg koldioxid (0 kg/km).</i></p>

³⁷ Inandningsbara partiklar har i typiska fall en storlek på 10 µm eller mindre. Luftens innehåll av sådana partiklar brukar betecknas om PM10 (Particulate Matter 10).

³⁸ SNF Trafikensmiljöpåverkan, <<http://www.snf.se/verksamhet/trafik/fakta-trafikensmiljopaverkan.htm>> (april 2005)

³⁹ Miljöfordon.se, <<http://www.miljofordon.org/fakta/index.asp?sTemplate=main.asp&iMenuID=457&iParentMenuID=406>> (april 2005)

⁴⁰ Miljökostnaden är värdet av mänskliga aktiviteter negativa påverkan på ekosystem och miljön samt på den som påverkas av miljön. T.ex. kan det vara kostnader för samhället som orsakas av koldioxidutsläpp.

⁴¹ SJ 2005, <<http://www.sj.se/sj/jsp/polopoly.jsp?d=280&l=sv>> (maj 2005)

Persontransporter flyg	<p>Flyget är det transportmedel, räknat per passagerarkilometer, som påverkar miljön mest.</p> <p>Flygsektorn genererar 2-3% av de samlade globala utsläppen av koldioxid. Utöver koldioxid bildas Kväveoxider som på låg höjd bidrar till försurning, övergödning och bildandet av marknära ozon, och på hög höjd ozon, som här fungerar som en effektiv växthusgas. På höjder över 17 000 meter (överljudsplan) är kväveoxidutsläppen delaktiga i nedbrytningen av det livsviktiga ozonskiktet ⁴².</p> <p><i>Anställda på HD flyger 290 000 km. Resorna genererar utsläpp av ca 41760 kg koldioxid (0,14 kg/km).</i></p>
Intransporter	<p>Intransporter av material kommer med lastbil från flera olika tillverkare. Papper levereras från Hylte Bruk i Halland och tryckplåtar levereras från AGFA i Wiesbaden. Kemikalier och färg levereras från Xsys (Trelleborg) och HIAB (Helsingborg) med lastbil. För lossning och transport till lager i fastigheten används el-truckar. Lastbilar släpper ut stora mängder koldioxid och andra miljö- och hälsopåverkande ämnen.</p> <p><i>Papper levereras från Hylte Bruk i Halland (120 km) fyra gånger i veckan. Tryckplåtar levereras en gång i månaden med lastbil från AGFA i Wiesbaden.</i></p>
Bud	<p>Mindre transporter körs med bil av budcentralen. Med de nya Ford Focus Flexifuel kommer dessa transporters miljöpåverkan minska betydligt.</p> <p><i>Uppskattningsvis körs budcentralens bilar endast ca 5 mil om dagen dvs. ett par resor fram och tillbaka till centrum.</i></p>
Inköp av distributionstjänster	<p>Distributionen sköts av Tidningsbärarna som är ett av flera dagstidningar samägt externt företag. Distributionen sker med bil (bensin/diesel) och mindre lastbil beroende på utdelningsområde. EcoDriving utbildning finns ej ⁴³.</p> <p>Distributionen orsakar bland annat omfattande koldioxidutsläpp och ironiskt nog kör posten samma rundor några timmar senare och släpper troligen ut lika mycket koldioxid igen.</p> <p><i>HD:s distributionsområde är 2700 km². Bränslefördelningen är 281562 liter bensin och 40762 liter diesel. Distributionen genererar utsläpp av 753 480,2 kg koldioxid,</i></p>

⁴² SNF Flygetsmiljöpåverkan, <<http://www.snf.se/verksamhet/trafik/flygetsmiljoproblem.htm>> (april 2005)

⁴³ Gustavsson, telefonsamtal 12 maj 2005

4.4 Arbetsstationers energiförbrukning

Energiförbrukningen är en indirekt källa till utsläpp av koldioxid, svaveldioxid och kväveoxider. Den innebär även en kostnad för företaget och är därför motiverande att arbeta med.

Datorernas energiförbrukning är lätt att minska och är därför lämplig som en första åtgärd.

4.4.1 Läckströmmar (OFF)

När arbetsstationen kopplades in kontrollerades först eventuella läckströmmar, dvs. energiförbrukning i läget OFF. De läckströmmar som uppmättes var för datorn 20 W och för skärmen 6 W. Läckaget från en motsvarande CRT⁴⁴ skärm är ca 27 W.

Förgreningsladdan som dator och skär kopplades till visade sig vara helt fri från läckströmmar.

4.4.2 STANDBY

Datorns energiförbrukning när den är påslagen men inte används är 56 W. I Windows XP finns en funktion för energibesparing, Hibernate, som efter en tids inaktivitet hos datorn sparar allt från minnet på hårddisken, stänger ner datorn och minimerar energiförbrukningen. Funktionen var dock inte aktiverad på någon dator och kunde därför inte mätas.

Skärmens energiförbrukning när den inte får någon signal från datorn (svart skärm) är 40 W, men efter 70 sekunder går den över till STANDBY och förbrukar endast 6 W, dvs. samma som i avstängt läge.

4.4.3 ON

När arbetsstationen är på men inte används drar datorn 56 W och bildskärmen 40 W. Vid normal (ordbehandling, layout etc.) användning drar datorn 75 W och bildskärmen 43 W (en motsvarande CRT skärm drar ca 110W). Den totala effekten för påslagen arbetsstation är 96 W och vid normal användning 118 W (medelvärde 107 W).

4.4.4 Uppmätt veckoförbrukning

Efter avslutad mätning lämnades arbetsstationen, inkopplad till energimätaren, i samma läge som den hittades, med bildskärm och dator påslagen.

En vecka, exakt 168 timmar, senare lästes mätaren av och arbetsstationens läge kontrollerades. Precis som när mätaren kopplades in var dator och skärm påslagna trots att ingen använde dem. Veckans totala energiförbrukning var 15,1 kWh.

Arbetsstationens medelförbrukning under veckan var alltså ca 90 W (15,1 kWh / 168 h) vilket indikerar att arbetsstationen har varit påslagen större delen av tiden.

⁴⁴ CRT skärmar är stora, ej platta, skärmar.

4.5 Enkätundersökningens resultat

4.5.1 Svarsfrekvens

Den totala svarsfrekvensen i undersökningen uppgår till 21%. Diskussioner med anställda visar att de som svarat kommer från en bred urvalsgrupp som kan anses representativ för HD.

4.5.2 Frågeställningar

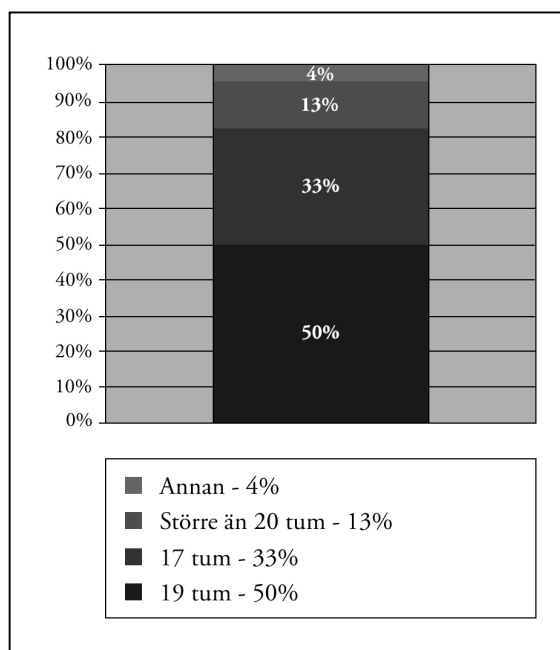
Enkäten inleds med allmänna frågor angående bildskärmens typ och storlek varefter respondenten får besvara frågor om användningsfrekvensen och de egna vanorna kring på/avstängning. I den andra delen av enkäten får respondenten besvara liknande frågor fast om datorn.

Bildskärmen

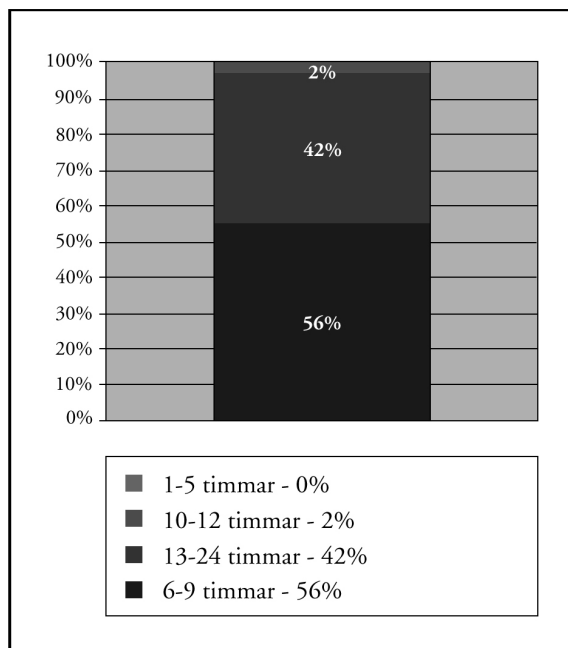
På den första frågan om vilken typ av bildskärm respondenten använder svarar 79% att de sitter med en TFT, platt, skärm. Endast 21% använder alltså fortfarande en CRT, stor, skärm.

På frågan om hur stor skärmen är svarar 33% att den är 17 tum, 50% svarar 19 tum, 13% anger att de har en skärm som är större än 20 tum och 4% att de har en annan storlek.

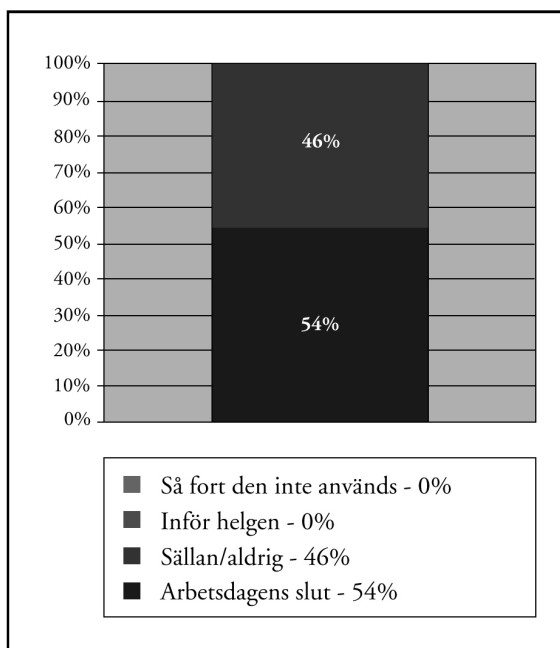
Respondenten frågades därefter om hur många timmar skärmen får stå på utan att stängas med strömbrytaren. Ingen uppgav alternativet 1-5 timmar, 56% svarade 6-9 timmar, 2% har

Figur 5 - Vilken storlek är det på din skärm?

Figur 6 - Hur många timmar/dygn står din skärm på (ej avstängd med strömbrytare)?

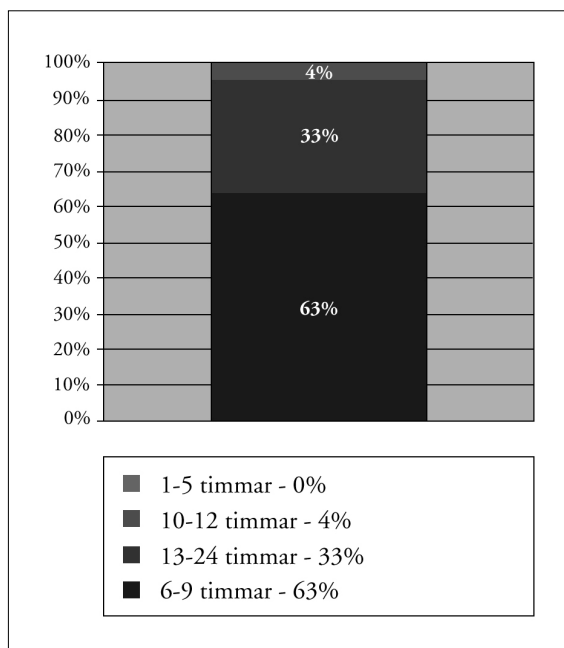
Figur 7 - När stänger du (med strömbrytare) av skärmen?

skärmen på i 10-12 timmar och 42% låter skärmen stå på dygnet runt.

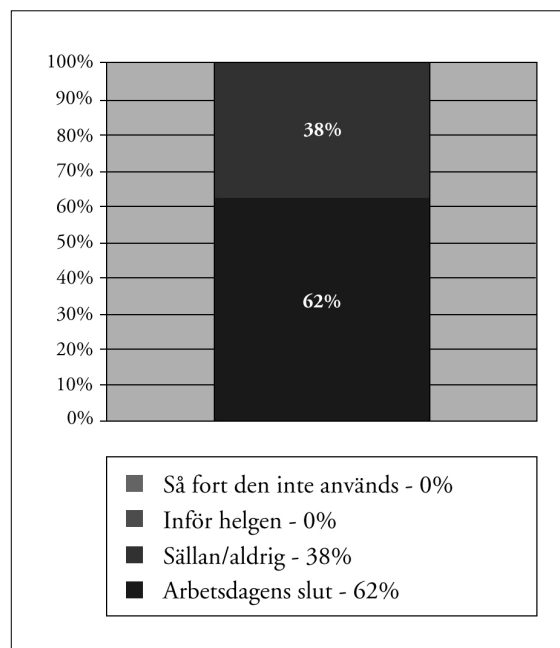
Svaret följdes upp i en sista fråga om bildskärmen där respondenten fick svara på när och ifall de stänger av bildskärmen med strömbrytaren. På detta svarade som väntat 54% att de stänger av den vid arbetsdagens slut och 46% att de sällan eller aldrig stänger av den. Ingen av respondenterna svarade att bildskärmen stängs av så fort den inte används eller endast inför helgen.

Datorn

Delen inleddes med en allmän fråga om vilken typ av dator som respondenten använder. PC har blivit allt vanligare på HD, 77%, och det är endast 23% som uppger att de använder en Mac.

Figur 8- Hur många timmar/dygn står din dator på (ej avstängd med strömbrytare)?

Figur 9 - När stänger du (med strömbrytaren) av datorn?

Enkäten avslutades med frågan om när och ifall datorn stängs av. 62% av respondenterna stänger av datorn vid arbetsdagens slut och 38% stänger aldrig eller sällan av sin dator. Ingen svarade att de stänger av den inför helgen eller så fort den inte används.

4.6 MET-matris

Frågorna i matrisen är anpassade efter HD:s förutsättningar och kompletterad med branschspecifika frågor.

Den funktionella enheten för matrisen är hela HD:s tidningsproduktion på årsbasis.

Livscykelfas	Material	Energi	Toxiska utsläpp	Annat
<p>Framställning av material och komponenter</p> <p>Vilka material används?</p> <p>Vilka metaller används?</p> <p>Hur mycket energi krävs för transporter?</p>	<p>– Tidningspapper 8362 ton</p> <p>– Aluminium 22 ton</p> <p>– Tryckfärg 123 ton</p> <p>– Lim 11,7 ton</p> <p>– Fuktkoncentrat 8600 kg</p> <p>– Hårdhetsregulator 3000 kg</p> <p>– Vatten 180 kbm</p>	<p>Energiförbrukning vid framställning av materialen (fråga leverantören).</p> <p><i>Transporter:</i> Inkommande material levereras med lastbil.</p> <p>– Diesel</p>	<p>Utsläpp vid tillverkning av papper och kemikalier.</p> <p><i>Transporter:</i> Utsläpp av bl.a. Koldioxid, Svaveldioxid, Kväveoxider och PM10.</p>	<p>Returfiber används (ca 46%) i produktionen av tidningspapper.</p>
<p>Tillverkning</p> <p>Vilka typer av produktionsmetoder används?</p> <p>Kom ihåg ytbehandling, tryckning, etikettering)</p> <p>Vilka förbrukningsmaterial krävs?</p> <p>Hur stor är energiförbrukningen?</p> <p>Hur mycket avfall produceras?</p>	<p><i>Produktionsmetoder:</i></p> <p>– Digital foto</p> <p>– Arbete på datorer</p> <p>– Plåtframställning: CTP</p> <p>– Tryckmetod: Coldset Rulloffset</p> <p>– Hantering: Packsal</p> <p>– Etikettering: Inkjet</p> <p><i>Avfall:</i></p> <p>– Inkommande förpackningsmaterial, papper</p> <p>– Kontorspapper 7800 kg</p> <p>– Makulatur 6%</p> <p>– Tryckplåtar (Al) 23,1 ton</p> <p>– Fixvätska 5640 kg</p> <p>– Lösningemedel 1200 kg</p> <p>– Vaskmedel 370 kg</p>	<p><i>Energianvändning:</i></p> <p>– El 3386 MWh</p> <p>– Fjärrvärme 768 MWh</p> <p><i>Tjänsteresor:</i></p> <p>Resor med flyg, tåg och bil.</p> <p>– Flygbränsle</p> <p>– El</p> <p>– Diesel</p> <p>– Bensin</p> <p><i>Transporter:</i></p> <p>Hämtning av avfall med lastbil.</p> <p>– Diesel</p>	<p>Utsläpp av flyktiga lösningsmedel 1200 kg till atmosfär.</p> <p><i>Tjänsteresor:</i></p> <p>Utsläpp av bl.a. Koldioxid 131720 kg, Svaveldioxid, Kväveoxider och PM10.</p> <p><i>Transporter:</i></p> <p>Utsläpp av bl.a. Koldioxid, Svaveldioxid, Kväveoxider och PM10.</p>	<p>Pappersavfall återvinns.</p> <p>Aluminiumskrot säljs för återvinning.</p> <p>Uttjänta farliga kemikalier (fixvätska, vaskmedel) hämtas av Stena Miljö.</p>
<p>Distribution</p> <p>Vilka typer av emballage används?</p> <p>Vilka transporter förekommer?</p> <p>Är transporterna effektivt organiserade?</p> <p>Volym transporter?</p>	<p>– Krympfilm: Polyeten 25,3 ton</p>	<p><i>Transporter:</i></p> <p>Distribution (355 dgr/år) av tidning köps från Tidningsbärarna och sker främst med lastbil och bil.</p> <p>– Diesel 40762 liter</p> <p>– Bensin 281562 liter</p>	<p><i>Transporter:</i></p> <p>Utsläpp av bl.a. Koldioxid 753480,2 kg), Svaveldioxid, Kväveoxider och PM10.</p> <p><i>Emballage:</i></p> <p>Plast som hamnar i naturen kan skada flora och fauna då den inte bryts ner.</p>	<p>Distributionsområde: 2700 km²</p> <p>Emballaget omhändertas av tidningsutdelaren.</p>

Användning Kan produkten ha någon hälso påverkan? Annan påverkan från produkten? Energikonsumtion	<i>Avfall återvinningsbart:</i> – Tidningspapper 100%	Ingen energi vid användning.	Inga toxiska utsläpp vid användning.	Produkten kan i extremfall orsaka allergisk reaktion hos läsaren. Ej torr tryckfärg kan smeta av sig på läsaren och möbler.
Resthantering Hur resthanteras produkten idag? Vilka material är återvinningsbara? Kan materialen enkelt identifieras? Kan materialen enkelt separeras? Används bläck, ytbehandling eller klisteretiketter? Uppstår problem om produkten bränns?	Större delen av materialmängden kan återvinnas. – Tidningspapper 100% – Tryckfärg och andra kemikalier 0% – Emballage 100%	<i>Transporter:</i> Insamling av returpapper med lastbil. – Diesel Energiåtervinning vid förbränning av tidningspapper. Energi-förbrukning vid återvinning av tidningspapper mindre än vid nyttillverkning).	<i>Transporter:</i> Utsläpp av bla. Koldioxid, Svaveldioxid, Kväveoxider och PM10. <i>Förbränning:</i> – Aska – Koldioxid <i>Återvinning:</i> Utsläpp vid papperstillverkning.	Producent-ansvars avgift betalas till REPA ⁴⁵ registret.

4.7 Ekostrategihjulet

Ekostrategihjulet som används här har anpassats för HD:s verksamhet. Det här är det HD anpassade Ekostrategihjulet:

Det HD anpassade ekostrategihjulet skiljer sig från IVF:s modell dels genom en anpassning av namnen på utvecklingsstrategierna och dels genom en anpassning av insatsområdena under varje utvecklingsstrategi. Problemområden som identifierades med MET matrisen ligger till grund för valet av insatsområden.

I tabellen nedan förklaras det HD anpassade ekostrategihjulets utvecklingsstrategier och insatsområden.

Figur 10 - Det HD anpassade Ekostrategihjulet.

⁴⁵ REPA- Register för Producentansvar (<http://www.repa.se>)

1.	Vidareutveckla konceptet (Optimera funktionen)	- Vidareutveckla tjänster - Vidareutveckla produkt
2.	Motverka påverkan under användning (Minska miljöpåverkan under användning)	- Motverka hälsopåverkan - Motverka "nedsmutsning"
3.	Hållbar resursanvändning (Minska mängden material)	- Lägre energiförbrukning - Minskad materialanvändning - Ifrågasätt antal apparater
4.	Val av material (Välj rätt material)	- Ofarliga material - Återvunna material - Återvinningsbara material
5.	Kundorientering (Optimera livslängden)	- Trovärdig - Överbärlig - Lokal Mötesplats (Lokalkontoren) - Modularisering
6.	Optimera produktionen	- Lägre energi förbrukning - Mindre produktionsspill
7.	Främja pappersåtervinning (Optimera resthanteringen)	- Återvinning av material - Säker förbränning
8.	Optimera distributionen	- Minimalt med emballage - Energieffektiva transporter - Energieffektiv logistik

4.7.1 Vidareutveckla konceptet

För att bevara marknadspositionen krävs att konceptet utvecklas ytterligare och kompletteras med moderna produkter och distributionskanaler. Utvecklingen av framförallt det multimediala utbudet ger ett öppet gränssnitt som förbättrar kontakten till läsaren vilket stämmer väl överens med kärnvärderingen att HD ska vara en lokal mötesplats.

Vidareutveckla tjänster

För att bevara och stärka HD:s marknadsposition i nordväst Skåne kommer en utveckling av utbudet samt komplettering med moderna produkter att krävas. Mediamixen kommer att förändras och eventuellt blir rörliga media en del av utbudet ⁴⁶.

Vidareutveckla produkt

Idag är hd.se ett mycket bra komplement till papperstidningen. Arbetet med hd.se och en vidareutvecklingen av tjänsten är strategiskt mycket viktigt för HD. En möjlig utveckling kan vara att hitta en form för att ta betalt för delar av tjänsten ⁴⁷.

Exempel:

Ett komplement till dagens tidning och hd.se kan vara en e-prenumeration där kunden får tidningen via e-post.

⁴⁶ Svensson, intervju 25 april 2005

⁴⁷ Uhlin, intervju 22 april 2005

4.7.2 Motverka påverkan under användning

HD ska ha en minimal påverkan på miljö och hälsa. I tidningen får det inte finnas några ämnen som var för sig eller i kombination med andra kan påverka läsarens hälsa. HD.se bör vara anpassningsbar för att passa även personer med dålig syn.

Motverka hälsopåverkan

Tidningen får inte orsaka några hälsoproblem hos läsaren. Inga ämnen eller dofter som kan framkalla allergier bör användas. Även pappret bör vara ”dammfritt” och av hög kvalitet.

Motverka ”nedsmutsning”

Läsaren ska inte få kläder och möbler förstörda vid läsning av tidningen. Tryckfärgen som används måste torka snabbt och får inte smeta.

4.7.3 Hållbar resursanvändning

Resurser, dvs. energi och material av olika slag som behövs för tillverkningen av HD:s produkter och tjänster, kan indelas i tre grupper:

- Flödesresurser är t.ex. geotermisk-, solenergi, vind- och vattenkraft. Det är resurser som oavsett nyttjandegrad ständigt nybildas.
- Fondresurser är t.ex. skog, växter och djur. Det är resurser som nybildas men kan försvinna om det överutnyttjas.
- Lagerresurser är t.ex. kol, olja och naturgas. Det är resurser som finns i bestämda mängder (ändliga) och nybildas inte under vår livstid.

För att uppnå en hållbar resursanvändning krävs det att utnyttjandet av fond- och lagerresurser minskas/effektiviseras och tillvaratagandet av flödesresurserna utvecklas.

Minskad materialanvändning

En minskad användning av material medför lägre kostnader för bland annat råvaror vilket ur företagssynpunkt givetvis är positivt. Minskad materialåtgång är även positivt för miljön och stämmer väl överens med målen för att uppnå en hållbar utveckling.

Effektiv energianvändning

I enlighet med den svenska strategin för hållbar utveckling bör beslut tas om en strategi för effektivisering av energianvändningen. Energisparmål bör sättas upp och utvärderas regelbundet.

En minskad energianvändning medför lägre kostnader för HD och kan uppnås utan några större uppoffringar.

Ifrågasätt antal apparater

Ett led i energieffektiviseringen bör vara att ifrågasätta antalet elektroniska apparater. Behövs och används alla datorer, skrivare och kopiatorer?

4.7.4 Val av material

För att skapa en tidning som både uppfyller kvalitets- och miljökrav, samtidigt som den ska vara ekonomiskt lönsam, är valet av material för tillverkning av största vikt. Materialvalet är direkt avgörande för om tidningen är av god kvalitet eller skapar miljöproblem.

Ofarliga material

Materialen som används vid tillverkningen får, varken var för sig eller i kombination med andra, vara skadligt för de anställda eller läsarna. För att undvika att farliga ämnen används bör Kemikalieinspektionens OBS lista för farliga kemikalier kontrolleras regelbundet.

Återvunna material

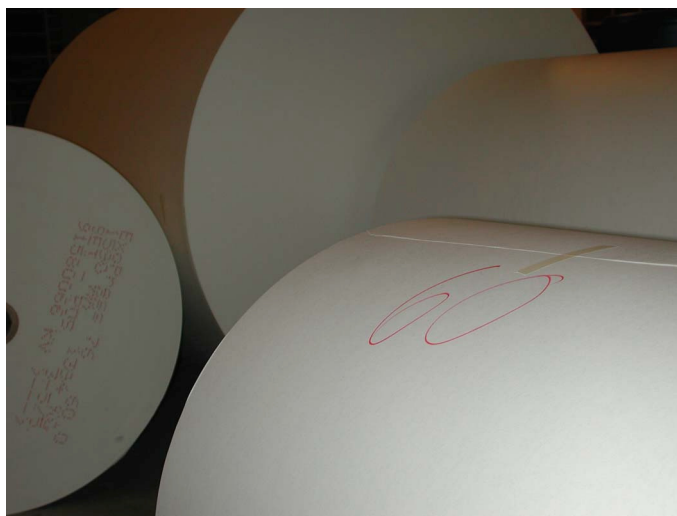
En tidning består av papper och det är inte mycket som går att göra åt det i dagsläget. HD liksom alla andra dagstidningar använder dock tidningspapper med innehåll av returfiber.

Det finns både fördelar och nackdelar med att använda returpapper. En fördel är att det spar energi (förutsatt att returpappret inte transporteras alltför långa sträckor) och det minskar sopberget. Opaciteten, eller ogenomskinligheten, är bättre i

returfiberbaserade papper, eftersom papperet i regel har en grundton och inte är helt vitt. Användandet av returpapper kan också bidra till att kommunicera en miljömedveten företagsprofil.

De negativa aspekterna är framförallt trycktekniska. Returpapper är normalt sett inte lika vitt som papper gjort på nyfiber. Detta medför att kontrasten i trycket blir sämre. På grund av de sönderdelade fibrerna har returpappret sämre styrka och styvhet, men en positiv aspekt på detta är att jämnheten blir bra. Det mjuka returpappret dammar även mer vid tryckningen⁴⁸.

HD:s val att använda mer miljövänligt tidningspapper med returfiberinnehåll bidrar till en minskad miljöpåverkan och är ett steg mot att uppnå ett hållbart produktionssystem.

Figur 11- Återvunnet tidningspapper i väntan på produktion.

Figur 12 - Tidningar i väntan på återvinning.

⁴⁸ Skoglund, telefonsamtal 12 maj 2005

Återvinningsbara material

Svenskt papper är av bra kvalitet. Träden i den svenska skogen växer långsamt. Det gör att fibrerna blir långa och starka, men det medför också att massaveden blir ganska kostsam. Pappersfibrerna från den svenska skogen är alltså dyra, men samtidigt så starka att de tål att användas till nytt papper flera gånger om.

Därför talar både ekonomi, teknik och sunt förnuft för att vi ska återvinna så mycket som möjligt av det papper och den kartong som vi använder här i landet.

4.7.5 Kundorientering

Tidningsbranschen kallas ibland för ”den tredje statsmakten” och spelar en viktig roll i demokratin. Detta innebär ett stort ansvar och som dagstidning har HD många människors ögon på sig.

Trovärdig

Trovärdigheten är viktig för en dagstidning. För att upprätthålla och stärka den krävs förutom hög standard på tidningen och dess innehåll, en bra kundkontakt och ett oklanderligt uppförande⁴⁹.

Att arbeta med miljöfrågor är ett omvärldskrav som alla företag måste möta. Ansvaret för miljön ligger både i den egna verksamheten och i rollen som inköpare av produkter och tjänster. För en dagstidning är det mycket viktigt att ta detta ansvar i sin verksamhet och informera om det i någon form av miljöredovisning om det för att bygga trovärdighet.

Miljöarbetet är en viktig del i uppförandet och HD vill genom renare produktionsprocesser och ett strategiskt miljöarbete förebygga ”miljömissar” (s.k. risk management)⁵⁰.

Oumbärlig

För att en dagstidning ska bli oumbärlig krävs det att den håller mycket hög standard inom alla områden. För att lyckas hålla en så hög standard krävs det, förutom bra kvalitet på nyheterna, att ständigt kunna överträffa kundens behov och förväntningar.

I takt med att intresset för miljön ökar i samhället kommer HD:s kunder att ställa högre krav på miljöanpassning. Ett strategiskt miljöarbete kommer därför att vara en nödvändighet för att möta kundernas förväntningar.

Lokal Mötesplats (Lokalkontoren)

Lokalkontoren bidrar till ett minskat resande både för anställda och kunder. Detta bidrar i sin tur till minskade utsläpp från trafiken. Lokalkontoren sköter det nyhetsrapporteringen om sina orter samt kontakten med de lokala kunderna.

Tidningen som en lokal mötesplats bidrar till spridning av information kring miljöfrågor inom distributionsområdet.

Modularisering

Uppdelningen av HD i tre editioner gör att tidningen kan bli tunnare då allt materialet inte behöver gå ut till varje läsare. Ur miljösynpunkt sparar detta papper, (tryckplåtar) och gör att

⁴⁹ Svensson, intervju 25 april 2005

⁵⁰ Svensson, intervju 25 april 2005

tidningen kan börja tryckas senare och därmed innehålla färskare nyheter ⁵¹. Ekonomiska aspekter är en minskad materialkostnad. Ur kundsynpunkt gör lokalanknytningen att tidningen känns aktuellare vilket bidrar till att skapa en vi-känsla på orten.

4.7.6 Optimera produktionen

Optimering av produktionstekniken är en viktig del i miljöanpassningen av tidningen. Arbetet med att finna nya energieffektivare lösningar som minimerar produktionsspill är av stor vikt både för miljön och HD.

Mindre produktionsspill

Liksom alla tidningstryckerier strävar HD efter att minimera sin makulatur och produktionsspill. Tryckeriet arbetar aktivt med att förbättra tryckprocessen och har själva satt upp prestationsmål. Hittills har tryckeriet lyckats med att nå sina mål. Makulatur och spill är idag mindre än 6% jämfört med ca 10% 2002 ⁵².

Kostnaden för makulatur och spill är mycket stor och därför är denna fråga av hög prioritet.

Lägre energiförbrukning

För att kunna minska energiförbrukningen är det viktigt att utrustningen är riktigt dimensionerad för verksamheten. Utredning pågår för att byta ut de överdimensionerade kompressorerna i tryckeriet mot bättre, för verksamheten, anpassade kompressorer.

4.7.7 Främja pappersåtervinning

HD bör aktivt arbeta för att sprida kunskaper om miljön och miljöförbättrande åtgärder. Att bidra till spridningen av information om återvinning är en viktig del av detta.

Återvinning av material

Papper är ett naturligt material som kommer ifrån skogar som endast använder solen som kraftkälla med fotosyntesen som drivkraft. Råvaran är förnybar och kan återvinnas. Sköts skogen och fabrikena rätt är papper alltid ett miljövänligt material, vare sig det görs av returfiber eller nyfiber från skogen ⁵³.

Pappersåtervinning medför dock att färre träd behöver fällas och tär därför mindre på jordens fondresurser. Detta stämmer väl överens med produktions- och miljömålen för skogsbruk ⁵⁴ enligt den svenska strategin för hållbar utveckling ⁵⁵.

Exempel:

För att tillverka ett ton tidningspapper går det åt ca 2,5 kubikmeter FUB (Fast Mätt Underbark) ved vilket motsvarar ca 12-14 träd. Baserat på HD:s pappersförbrukning (8362 ton/år) blir det ca 117068 stycken träd. Som tur är använder HD returpapper (46% returfiber) och förbrukningen motsvarar därför endast ca 63217 träd.

⁵¹ Jädersten, samtal 18 maj 2005

⁵² Jädersten, samtal 18 maj 2005

⁵³ Skogsindustrierna 1997, s. 7

⁵⁴ Produktionsmålet innebär att skogen ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt, så att den ger uthållig och god avkastning. Miljömålet innebär att skogsmarkens produktionsförmåga ska bevaras.

⁵⁵ Miljödepartementet skr. 2003/04:129, s. 120

Säker förbränning

Ca tre fjärdedelar av allt tidningspapper återvinns antingen som råvara eller energi. Det papper som inte blir nytt papper går till förbränning på orten och på så sätt återvinns energiinnehållet i pappret⁵⁶.

Förbränning av papper istället för återvinning är ett ämne som det har diskuterats mycket kring. Grundprincipen är att använt papper ska samlas in och återvinnas men en balans måste råda. Drivs kraven på insamlingen för långt gör man miljön en björntjänst. Det skulle leda till ökade transporter med stor energiförbrukning och höga utsläpp av avgaser som följd. Även kostnaderna för pappersinsamlingen skulle öka. Om kostnaderna skulle bli orimligt höga faller hela systemet. Återvinningen måste vara såväl miljömässigt motiverad som ekonomiskt rimlig.

4.7.8 Optimala distributionen

Ett optimalt distributionssystem påverkar miljön minimalt samtidigt som det är kostnadseffektivt. Fulla bilar och samdistribution är två exempel på hur transporter kan effektiviseras.

Minimalt med emballage

För att väderskydda tidningarna förpackas de i krympfilm. Plasten som används är av typen polyeten vilken är den mest miljöanpassade sorten. Förbrukningen av krympfilm är dock väldigt stor (ca 25 ton) och ger därmed upphov till en stor mängd avfall. Mängden krympfilm som förbrukas motsvarar mängden avfall som genereras. Plast som hamnar i naturen kan skada flora och fauna då den inte bryts ner. Alternativa metoder för att väderskydda tidningarna på distributionsplatserna bör undersökas.

Figur 13- Förbrukad krympfilm utanför HD:s packsal.

Energieffektiva transporter

Distributionen sker idag främst med bil och lastbil beroende på distributionsområde. För att minimera tidningens miljöpåverkan vid distributionen bör krav ställas på Tidningsbärarna att använda transportmedel med minsta möjliga miljöpåverkan.

Energieffektiv logistik

Samtliga morgontidningar samdistribueras. Detta är ett mycket bra exempel på energieffektiv logistik. På sikt hade en samdistribution med posten varit idealt då de kör samma runda några timmar senare.

⁵⁶ Skogsindustrierna 1997, s. 7

5 DISKUSSION

Detta kapitel inleds med intressentmodellen där aktörernas förväntningar kopplas till HD:s miljöarbete. Därefter diskuteras kärnvärdena, deras relation till varandra och intressenterna samt behovet av ett aktivt miljöarbete för att kunna leva upp till dem. Kärnvärdena följs av en diskussion kring verksamhetens flöden av material, energi och transporter. Kapitlet avslutas med diskussionen: Hur misslyckas man med miljöarbetet?

5.1 Intressentmodellen

När man studerar HD är det viktigt att inte bara titta på företaget som en isolerad verksamhet. Som organisation påverkar och påverkas HD av sin omvärld. Därför är det synnerligen viktigt att veta vad som händer i, och anpassa verksamhet och strategi efter omvärldens utveckling. Ett enkelt sätt att betrakta och analysera omvärlden är att använda intressentmodellen.

Detta är HD:s intressenter och deras möjliga önskemål.

Ägarna har kapital satsat i HD. De vill därför att HD skall fortleva, långsiktigt gå med vinst och ge en tillräcklig utdelning på det satsade kapitalet. De vill att HD, de materiella resurserna, och det satsade kapitalet ska förvaltas på bästa möjliga sätt. En av de mest värdefulla tillgångarna är varumärket Helsingborgs Dagblad, som därför måste värnas om på bästa möjliga sätt.

Anställda vill ha skälig lön för arbetet de utför. De vill ha meningsfulla arbetsuppgifter, tillfälle till personlig utveckling, medinflytande, att arbetsmiljön ska vara bra och att tillvaron på arbetsplatsen är trygg etc. Allt fler vill jobba på ett företag som man kan vara stolt över, och som står för värderingar som man kan dela.

Organisationerna som representerar HD:s anställda är måna om att sina medlemmar och vill att de ska ha det så bra som möjligt på arbetsplatsen. Företagets utveckling och därmed dess möjlighet att skapa sysselsättning är av stor betydelse.

Kunderna är en av HD:s viktigaste intressentgrupper för utan dem kan företaget inte fortleva. Kunderna bidrar genom att köpa tidningen och annonsplats. De kräver att produkten är av bra kvalitet, leveranssäkerhet och att priset är rimligt. Kunderna förväntar sig även att HD är ett seriöst och pålitligt mediaföretag med hög etik och moral som ständigt utvecklas och vars utveckling ligger i framkant.

Opinionsbildande grupper kan till exempel vara miljörelsen som har fått allt mer inflytande i vårt samhälle. Genom att ha en god relation med olika opinionsbildande grupper kan HD få en värdefull dialog.

Leverantörerna bidrar genom att förse HD med varor och tjänster som de kräver betalt för. De vill ha en stabil relation till HD. Pris, kvalitet, leveranssäkerhet och tillgången på varor påverkar leverantörens förhållande till HD. Andra faktorer som spelar in är framförallt miljöprestanda och arbetsvillkor etc.

Långivare vill ha ränta och amorteringar på det kapital de bidrar med.

Försäkringsbolagen vill att risker inom flera områden förebyggs.

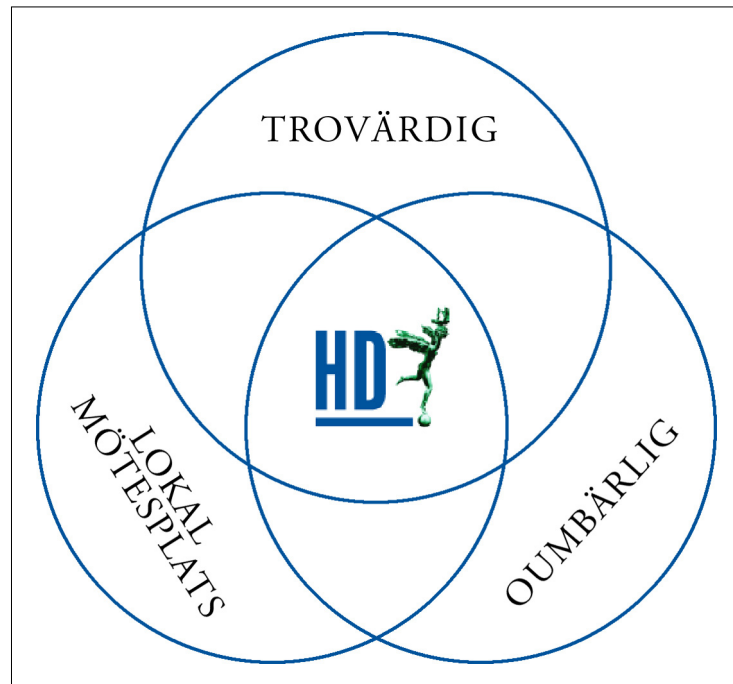
Staten och kommunen bidrar med olika typer av samhällsservice till HD. Det kan röra sig om stöd från miljökontoret, utbildning, arbetsförmedling, infrastruktur, kommunikationsmedel etc. De kan också ge bidrag till verksamheten. I utbyte vill de att HD tar sitt samhällsansvar, betalar skatt, bidrar till sysselsättningen samt följer lagar, förordningar och miljörekommendationer.

Intresseorganisationer är de föreningar som HD är medlem i. Det kan vara branschorganisationer, arbetsgivarföreningen etc. De sköter till exempel förhandlingar för HD:s intressen. I gengäld har HD förpliktelser mot intresseorganisationen och betalar medlemsavgift.

Gemensamt för alla är att de förväntar sig att HD är en god samhällsmedborgare, bidrar till en hållbar utveckling i samhället, bedriver en ansvarsfull verksamhet, är en aktiv nyhetsbevakare och bidrar till opinionsbildningen i samhället.

5.2 Kärnvärden

Trovärdig, oundgänglig och lokal mötesplats har ett starkt samband. De är kopplade till varandra genom att brister i det ena sammanhanget ger direkta negativa följder i de andra två värdeområdena. Omvänt så finns det en positiv återkoppling. Tillsammans bildar de basen för ett starkt varumärke. Olika aktörer i samhället (intressenter) har förväntningar på HD, vad företaget är och vad dess produkt (tidningen, hd.se) ger uttryck för. Kopplingen finns även till hållbar utveckling då de berör både den sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensionen.

Figur 14 - HD:s kärnvärden har ett starkt samband.

5.2.1 Trovärdig

Förutsättningen för en framgångsrik relation mellan ett företag och en kund är att företaget är trovärdigt. För ett företags imageskapande verksamhet är trovärdighet av största vikt. Kraven från företags intressenter på en hög moral och etik, miljöarbete och en socialt ansvarstagande verksamhet ökar hela tiden. Det har därför aldrig varit viktigare att framstå som trovärdig och samtidigt är det svårt att nå upp till det.

Trovärdighet är starkt relaterat till förtroende. De handlar båda om relationen, i detta fallet kommunikationen, mellan två aktörer, sändaren och mottagaren. I en sådan kommunikationsrelation finns förtroendet hos mottagaren och trovärdigheten hos sändaren. Avgörande för relationen är att mottagaren har förtroende för sändaren, i detta fallet att t.ex. läsaren har förtroende för HD. Det är endast läsaren som kan avgöra om det finns anledning att uppfatta HD som trovärdigt.

Trovärdighet är vår första och viktigaste värdering. En avgörande förutsättning för företaget som ställer krav på kvalitet, sanningssökande, pålitlighet och hög moral.

Kundens förtroende handlar dock inte bara om att anse tidningen HD som en trovärdig källa, i förtroendet ligger även en positiv värdering av HD som företag. Frågan är om kunden kan anse att tidningen är en trovärdig källa utan att känna förtroende för företaget?

Vad kan då göras för att stärka bilden av HD som ett trovärdigt företag? Viktiga faktorer att fundera kring är t.ex. vilken roll vill HD spela i samhället, hur bedrivs verksamheten, vad förväntas av de anställda, vilka krav ställs på leverantörer, transporter och inköpta material/produkter, vad vill HD förmedla och vad förväntar sig kunder och andra intressenter i samhället?

Genom ett strategiskt miljöarbete med fokus på förbättring av verksamhetens miljöprestanda, förebyggandet av risker och att bidra till spridandet av kunskaper om miljön, ges ett ansvarstagande och positivt intryck vilket stärker kundens förtroende.

5.2.2 Oumbärlig

Oumbärlig dvs. att inte kunna undvaras av kunden. Detta innebär en utmaning för samtliga medarbetare på HD varje dag.

Att bli en naturlig och omistlig del av våra läsares och kunders vardagliga liv. Att skapa känslor och väcka engagemang.

För att tidningen HD (eller hd.se) ska ses som oumbärlig krävs det att en relation, mellan HD och kunden, skapas. Som alla relationer bygger den på ett förtroende, i detta fallet att kunden har förtroende för HD (se föregående kapitel).

HD:s kunder kan delas in i två huvudsakliga grupper, läsare och annonsörer. Grupperna har både gemensamma och skilda förväntningar på HD. Något förenklat kan behoven uttryckas som att läsarna (som även kan vara annonsörer) vill läsa en tidning med relevant innehåll av bra kvalitet och annonsörerna vill nå ut till så många potentiella kunder som möjligt.

För att bibehålla relationen till kunden som en oumbärlig leverantör och spridare av information krävs det, förutom bra kvalitet, att ständigt kunna överträffa kundens behov och förväntningar. Nyckelordet för detta är proaktivitet. En proaktiv strategi innebär bland annat att ständigt befinna ett steg före och vara initiativtagare istället för att vara efterföljare och vända kappan efter intressenternas eller branschens vind.

I takt med den ökade debatten om miljöförstörelsen hälsospekter, klimatförändringar, hållbar utveckling och människans synliga påverkan på naturen kommer intresset för miljön att öka.

En redan märkbar effekt av detta inom näringslivet är att allt fler företag, även inom tidningsbranschen, väljer att miljöanpassa sin verksamhet och använder det som ett argument i sin marknadsföring. Även miljö- och hållbarhetsredovisningar har blivit ett alltmer vanligt förekommande komplement till den ordinarie årsredovisningen.

Andra tydliga indikatorer är att:

- Under 2003 såldes KRAV-godkända varor för drygt 1,7 Mdr i grossistled vilket är en ökning med 6% jämfört med föregående år⁵⁷. KRAV-godkända varor har nu 3% av marknaden⁵⁸.
- Världsmarknaden för ekologiska livsmedel omsatte 2004 ca 28 Mdr dollar och växer med 7-9% per år⁵⁹.
- Antalet utfärdade Svanen licenser ökade med 16% i Sverige under 2004⁶⁰.

⁵⁷ KRAV 2005, s. 18

⁵⁸ Söderberg 2005, s. 1

⁵⁹ Ryegård 2005, <<http://www.ekoweb.nu/reportage/dbreportage.asp?reportageID=121>> (maj 2005)

⁶⁰ SIS 2004, s. 15

- Försäljningen av Rättvisemärkta varor ökade under 2004 med 40% i Sverige och 32% globalt ⁶¹.

Detta indikerar konsumenternas ökade vilja att betala mer för produkter och tjänster som är hälso- och miljövänliga.

Detta kan bara innebära en sak, nämligen att miljöarbete kommer att bli allt viktigare för både kunder och andra intressenter.

5.2.3 Lokal Mötesplats

Tidningen som lokal mötesplats innebär ett forum för spridning av tankesätt, information och nyheter. Massmedias påverkan på människors beteende och sätt att tänka har ett väl dokumenterat samband. HD:s engagemang och resonemang kring miljöfrågor spelar därför en viktig roll i den miljödebatten. Artiklar och reportage om miljön bidrar till att medvetandet kring miljöfrågor höjs inom distributionsområdet.

Att ge människor i området en känsla av gemenskap och närhet samt att skapa möten ansikte mot ansikte.

Företaget HD som en lokal mötesplats innebär en närhet och relation till läsare och kunder. Lokalkontoren minskar avståndet mellan HD och kunderna vilket stärker relationen. Minskade avstånd innebär kortare resor och därmed minskade utsläpp från trafiken.

5.3 Flöden

5.3.1 Material

Materialflödenas typ och omfattning varierar kraftigt beroende på vilken verksamhet som granskas. Tryckeriverksamheten dominerar givetvis materialflödet, både input och output. In i verksamheten går stora mängder material (och information) och ut kommer en enorm mängd tidningar. Arbetet för att effektivisera tryckeriets produktion och resursanvändning pågår fortlöpande och handfasta effektiviseringsmål finns uppsatta för verksamheten. De stora mängderna material som hanteras, gör det lätt att endast fokusera på tryckeriet trots att det, även inom de övriga verksamheterna, finns behov av effektivisering.

Det mesta arbetet på HD sker på datorer. I huvudsak har övergången till digitala media inneburit positiva effekter på miljöområdet, t.ex. har det medfört att giftiga fotoframkallningskemikalier inte längre används. Allt är dock inte positivt, användandet av informations teknologi har inneburit en lavinartad ökning av antalet elektroniska apparater. Marknadens snabba utvecklingen av datorer, kringutrustning och programvara ökar hela tiden användarens behov av uppgradering vilket resulterar i att apparaternas livslängd hela tiden kortas av och berget av elektronikavfall bara växer.

HD äger sedan sammanslagningen ett så stort antal datorer att ingen vet exakt hur många där finns. Flera av datorerna ligger dessutom undanstopgade till ingen nytta alls ⁶².

Alla inköp sker genom inköpsavdelningen. Det finns ingen egentlig policy för inköp men i marknadsplanen finns ett kort stycke som beskriver avdelningens funktion och vilka grundläggande aspekter som skall beaktas.

⁶¹ Fairtrade Rättvisemärkt 2005, <http://www.rattvisemarkt.se/article.asp?Article_Id=1179> (maj 2005)

⁶² Klingborg, samtal 13 april 2005

En tydlig policy, där alla ekonomiska, miljömässiga och etiska (sociala) krav (hållbar utveckling), som kan tänkas ställas av omvärlden beaktas, hade underlättat för inköpsavdelningen och varit ett bra exempel på proaktiv riskmanagement.

Inköpsfunktionen skall verkställa inköp till företaget med beaktande av kvalitet, kvantitet och tidpunkter som erfordras för att säkerställa företagets behov. Detta ska ske till lägsta sammanlagda kostnad. Hänsyn till miljöanpassade alternativ skall tas. Att tillförsäkra effektiv användning av företagets medel och samtidigt värna om företagets ställning och goda rykte.

5.3.2 Energi

HD:s energianvändning innebär en stor indirekt miljöpåverkan. Elproduktionen orsakar omfattande utsläpp av klimat- och miljöförstörande gaser.

Öresundskraft erbjuder, liksom alla andra el-leverantörer, möjligheten att specificera att man endast betalar för grön el. Priset är några öre högre men den image- och miljömässiga vinsten är desto större. Att använda grön el istället för vanlig produktionsmix är inget man märker någon skillnad på. Elen i kontakten är densamma som innan men pressen på elproducenterna att tillverka mer miljövänlig, och mindre klimatpåverkande el bidrar på lång sikt till en bättre miljö.

Den höga energiförbrukningen medför stora kostnader för HD. Det är kostnader som lätt kan minskas genom ett riktat åtgärdsprogram.

Bristen på en energipolicy som visar på ett tydligt ställningstagande från företagets sida och kompletterat med väl definierade energisparmål gör det dock svårt att förändra beteendet hos de anställda och därmed påverka energiförbrukningen.

Den största delen av HD:s energiförbrukning orsakas av produktionen. Tryckpressar och övrig produktionsutrustning kräver mycket energi vilket är svårt att påverka.

En stor del av alla datorer och skärmar lämnas på när arbetsdagen är slut. Detta är ett tydligt exempel på onödig energianvändning.

En förklaring till detta kan vara bristen på datorpolicy en annan kan vara bristen på kunskap.

Energianvändningen på HD är allt annat än effektiv. Med några enkla åtgärder som kräver minimalt med arbete kan energiförbrukningen effektiviseras vilket leder till minskade utgifter och miljöpåverkan. I rollen som nyhetsbevakare, kunskapsförmedlare och opinionsbildare är detta viktigt då det sänder ett tydligt budskap till samhället att HD är ett ansvarstagande och trovärdigt företag som värdesätter miljön vi lever i och är villigt att vidta åtgärder för att minimera sin miljöpåverkan.

Exempel:

Ca 275 arbetsstationer (dator och bildskärm) används regelbundet på HD. Enligt enkätundersökningen lämnar drygt 42% av de anställda dator och bildskärm på dygnet runt.

Anta att 116 datorer står på dygnet runt året runt, 13 timmar/dygn används inte datorerna.

Energiförbrukning:

*$116 \text{ st} * 107 \text{ W} * 365 \text{ dgr} * 13 \text{ h} = 58,9 \text{ MWh}$
(1,7% av årsförbrukningen)*

Kostnad (elpris 0,2753 kr/kWh): 16213,77 kr

Genererade utsläpp:

- *Koldioxid (1 136,7 kg)*
- *Svaveldioxid (64,8 g)*
- *Kväveoxider (1,8 kg)*

5.3.3 Transporter

HD:s transporter och tjänsteresor har stor direkt påverkan på miljön.

Transporterna är svåra att påverka då det i dagsläget inte finns några effektiva alternativ. Papper skulle kunna lastas på tåg eller i container men kostnaderna för detta är stora och lastbil bedöms därför av HD vara det bästa alternativet⁶³.

Tjänsteresa skall göras med lämpligaste färdmedel med hänsyn till såväl kostnad som tidsåtgång. Vid kortare resor användes företagets bil. Om ingen bil finns tillgänglig användes egen bil. Vid längre resor användes tåg eller företagets bil. I särskilda fall användes flyg. Vid behov av anslutningstransport (till och från flygplatser) användes i första hand flygbuss.

Anställda på HD reser mycket i tjänsten. Totalt 827 000 km (21 varv runt jorden eller t/r Helsingborg-månen) varav 520 000 km (13 varv runt jorden eller 452 resor t/r Helsingborg-Stockholm) med bil. Allt resandet innebär en enorm belastning på miljö och hälsa.

HD:s resereglemente är mycket löst utformat. Hänsyn till kostnad och tidsåtgång är det som är viktigast.

Journalistyrket är av tradition ett fritt yrke. Var och en planerar sina reportage och resor själv. Samtal med anställda visar att ingen samordning av resandet sker. En utveckling av rutiner och riktlinjer för tjänsteresor kan bidra till en minskade kostnader och påverkan på miljön.

Införskaffandet av etanoldrivna företagsbilar innebär både miljömässiga och ekonomiska fördelar⁶⁴. Kanske är fler etanolbilar svaret på frågan hur HD ska minimera den miljöpåverkan som resorna ger upphov till?

5.4 Hur misslyckas man med miljöarbetet?

För ett lyckat miljöarbete krävs öppenhet. Företagets mål ska kommuniceras till alla inom verksamheten, dels för att motivera samtliga medarbetare att delta och dels för att undvika missförstånd. Uppnådda resultat kommuniceras till intressenter genom miljörapport, information på hd.se och i andra publikationer om företaget. Miljöarbetet får inte ses som en extra pålaga vilken medför merarbete och ”onödiga” kostnader, utan som en del av den ordinarie verksamheten.

Om miljöarbetet har som utgångspunkt att enbart minska kostnader kan företaget uppfattas som girigt och arbetet kan uppfattas negativt. Ett bra miljöarbete grundas i viljan att förbättra miljön men har ofta dessutom ekonomiska fördelar.

Satsningarna på miljöarbetet får inte vara några halvhjärtade försök att framstå som ett ansvarstagande och trovärdigt företag. Engagemanget måste vara äkta och finnas hos både medarbetare samt ledning för att det ska lyckas.

För att miljöarbetet ska ge ett trovärdigt intryck är det viktigt att inte gå ut med planer och förslag på miljöarbete utan visa på goda exempel och resultat.

Företaget måste vara lyhört för åsikter och idéer från anställda och andra intressenter.

Miljöarbetet får inte bemötas med en bristande respekt eller inkonsekvent engagemang. Satsningen på miljön måste få ett tydligt stöd från företagsledningen, uppsatta mål och nyckeltal måste följas upp och eventuella avvikelser åtgärdas.

⁶³ Uhlin, samtal 16 maj 2005

⁶⁴ Olofsson, samtal 22 mars 2005

6 FÖRSLAG TILL FORTSATT ARBETE

Detta kapitel inleds med en kort introduktion till varför det är viktigt för HD att arbeta aktivt med miljöfrågor. Därefter följer ett antal förslag på hur HD kan gå vidare med, och utveckla sitt miljöarbete.

6.1 Varför satsa på miljöarbete?

Att arbeta med miljö är enbart positivt för HD!

Ett aktivt miljöarbete är ett sätt för HD att ta ett steg framåt som ett modernt medieföretag. Intressenters nutida och framtida förväntningar på HD bemöts. Det är imagebyggande och kommunicerar tydliga värderingar vilket bidrar till att positionera HD som ett ansvarstagande företag.

För HD:s medarbetare, som ofta är engagerade i samhällsfrågor och miljöarbete, innebär detta en motivation och stärkande av vi-känslan, vilket bidrar till skapandet av en positiv arbetsplats. Även HD:s anseende som en attraktiv arbetsgivare stärks vilket lockar nya och duktiga medarbetare.

Miljöarbetet innebär kostnadsbesparingar bland annat genom att man hushåller med resurser, energi och använder mer ekonomiska lösningar. Miljöarbetet innebär också en möjlighet för HD att ta kontroll över risker och hot genom effektiv risk management.

6.2 Hur kan HD gå vidare med, och utveckla sitt miljöarbete?

Nedan presenteras ett antal förslag på fortsatt arbete med målet att effektivisera HD:s miljöarbete samt integrera miljömålen i verksamhetsutvecklingen. De områden som har valts ut bedöms ha den största besparingspotentialen och effekten på företagets miljöarbete.

Förslagen följer i prioriteringsordning.

6.2.1 Miljöpolicy

Att ta fram en Miljöpolicy är ett första steg i arbetet med att effektivisera miljöarbetet på HD. Miljöpolicyen ska vara ett ramverk för HD:s miljöarbete och beskriva de intentioner och principer som finns för miljöfrågor och miljöarbete.

6.2.2 Miljöhandbok

Tillsammans med miljöpolicyen är det viktigt att ta fram en Miljöhandbok.

Miljöhandboken är inget ledningssystem men ger struktur på miljöarbetet. Enkla men tydliga riktlinjer ges rörande miljöarbetet inom de olika områdena. Handboken ska vara tillgänglig för medarbetarna inom HD och ge en tydlig uppfattning om vad företagets miljöarbete syftar till.

Miljöhandboken bör förutom miljöpolicyen innehålla punkter såsom betydande miljöaspekter, miljömål, rutiner och åtgärder.

6.2.3 Policies och rutiner

Skapa nya och utveckla befintliga policies och rutiner.

Miljörelaterade tillägg till befintliga policies och rutiner bör göras för att integrera miljömålen i verksamhetsutvecklingen. Exempel på policies som behöver revideras är resereglementet. Policies som behöver skapas är t.ex. energipolicy, datorpolicy och inköspolicy.

Syftet med policies och rutiner är att genom tydliga instruktioner förenkla det dagliga arbetet samt motverka ”felanvändning”.

6.2.4 Effektivisering av energianvändning

Effektivare användning av energi gynnar både miljön och företaget. Nedan följer ett antal förslag, i prioriteringsordning, som kan bidra till en minskad energiförbrukning vilket leder till minskade kostnader.

Energipolicy och energisparmål

Att ta fram en energipolicy för att kommunicera HD:s ställningstagande för miljön och en hållbar utveckling bidrar till en minskad elförbrukning.

Väl definierade energisparmål förtydligar och strukturerar arbetet ytterligare.

Datorer och skärmar

Finna lösningar för att minska datorernas energiförbrukning.

En stor möjlighet till energibesparing finns hos arbetsstationerna. Vid inventering av arbetsstationerna räknades drygt 275 datorer. Enligt enkätundersökningen är ca 42% av datorerna och skärmarna påslagna dygnet runt året runt. Egna observationer tyder dock på att andelen ligger närmare 70%.

Tunna klienter

Undersöka möjligheterna att använda tunna klienter.

Tunna klienter (Thin Clients eller Network Computer) är datorer som använder tekniken Server Based Computing. Applikationer och operativsystem körs centralt på en server men upplevs av användaren som om de körs på den egna terminalen.

Tunna klienter är både billigare vid inköp och drift. De bidrar även till en tystare arbetsmiljö då de inte innehåller en massa hårdvara som behöver kylas med högljudda fläktar. Styrning och installationer förenklas då det sker genom servrar. Även säkerheten blir högre (minskad stöldrisk etc.).

Kontorsutrustning

Finna lösningar för att minska kontorsutrustningens energiförbrukning.

Förutom datorer finns det även annan kontorsutrustning som står på dygnet runt. Till detta räknas framförallt skrivare, kopiatorer och scanners. Inne på redaktionen behöver sådan utrustning stå på eftersom den används dygnet runt men på flera andra avdelningar är detta inte nödvändigt.

Nyare apparater har normalt ett energisparläge som aktiveras efter en tids inaktivitet men äldre utrustning har det inte. Besparingar kan dock göras utan att behöva byta ut den äldre utrustningen genom att med en vanlig timer, tidsstyra apparaten.

Fjärrkyla

Undersöka möjligheterna med fjärrkyla. Fjärrkyla är både miljövänligt och kostnadseffektivt.

Belysning

Inga system för närvarostyrning av belysning finns idag. En utvärdering av elenergiförbrukningen för belysningen kan visa om installation av närvarostyrning är lönsamt.

Solceller

Undersöka möjligheter och ekonomiska fördelar av att använda solceller. Solceller bidrar till skapandet av en miljöorienterad image och minskar energikostnaderna

6.2.5 Inventarieregister

Upprätta ett inventarieregister som säkerställer vilken utrustning som finns. Detta för att undvika onödiga inköp och att utrustning som inte behövs ligger på lager.

En aktuell frågeställning är om all elektronisk utrustning används och behövs.

6.2.6 Inventering av kemikalier

En genomgång av vad som fortfarande används och hur kemikalierna förvaras är av betydelse både för miljö och hälsa. Resultatet stäms av mot datablad i säkerhetspärmerna samt kemikalieinspektionens OBS-lista.

Tryckeriet testar nya lösningsmedel och andra kemikalier hela tiden. Risken att slattar finns kvar av både det ena och andra är därför stor. Även budcentralen kan ha gamla kemikalier på lager (t.ex. rengörings- och lösningsmedel).

6.2.7 Miljökrav på material, leverantörer och tjänster

Tillsammans med respektive ansvarig utreda vilka krav som är lämpliga att ställa på material, leverantörer och tjänster.

Att ställa miljökrav på material, leverantörer, transportörer och Tidningsbärarna är ett viktigt steg för HD i arbetet för en hållbar utveckling.

6.2.8 Rutiner och riktlinjer för tjänsteresor

Utveckla och effektivisera rutiner samt riktlinjer för tjänsteresor.

Företagsbilar

Undersöka möjligheter och ekonomiska fördelar av att använda fler etanolbilar som företagsbilar.

6.2.9 Miljöutbildning

Genomföra utbildningar kring miljö och miljöarbete.

En grundläggande utbildning för alla medarbetare om HD:s värderingar och policies, och hur de är kopplade till miljömål och miljöarbete. Utbildningen bedrivs lämpligen genom självstudier t.ex. över webben och behöver inte vara "schemalagd".

6.2.10 Miljöledningssystem

Att systematisera miljöarbetet och införa ett miljöledningssystem, som på sikt kan utvidgas till ett integrerat ledningssystem för t.ex. miljö, kvalitet, säkerhet och arbetsmiljö.

Ledningssystemet underlättar det dagliga arbetet genom en strukturering av aspekter som berörs. Detta leder till ett effektivare arbete och på sikt minskade kostnader.

En modell som många ledningssystem följer är Deming-cykeln även kallad PDCA-cykeln. Bokstäverna står för Plan-Do-Check-Act. Modellen bygger på ständig förbättring vilket krävs för att ett ledningssystem ska anses bra.

6.2.11 Tryckeri

Översyn av möjliga besparingsåtgärder inom energi- och materialflöden i tryckeriverksamheten.

6.2.12 Egna miljöuttalanden

Att aktivt delta i arbetet med spridande av kunskap inom distributionsområdet om miljön, miljöarbete och vad HD gör för att minska sin miljöbelastning.

Exempel på informationskampanjer kan vara artikelserier om miljö eller bifogandet av en informationsbilaga om pappersåtervinning och tidningsproduktion. T.ex. en illustrerad beskrivning av HD:s livscykel.

6.2.13 Miljömärkning

Titta på vilka krav som ställs för olika miljömärkningar, t.ex. Svanen och EU-blomman. Genom att anpassa (certifiering är ej nödvändigt) verksamheten efter kraven kan nya affärsmöjligheter öppna sig.

I dagsläget är ett flertal dagstidningar och tryckerier kvalitets- och miljöcertifierade enligt någon befintlig standard. Ett exempel är Sydsvenskan som är ISO 14001 certifierade och deras tryckeri som är certifierat med Svanen ⁶⁵.

⁶⁵ Grefmar, samtal 26 april 2005

7 REFERENSER

- André, Eric (2001). Högbromerat flamskyddsmedel lika giftigt som PCB. Ny Teknik, 19 maj. Tillgänglig: <http://www.nyteknik.se/pub/ipsart.asp?art_id=15326> (maj 2005).
- Ekstrand, Stefan, Budcentralen, Helsingborgs Dagblad.
- Enroth, Moberg, Johansson (2003). Miljönyckeltal för tidningsföretag – utveckling av en branchgemensam databas, Stockholm: STFI. (STFI REPORT : PUB 15).
- Fairtrade Rättvisemärkt (2005). Svenska konsumenter väljer Rättvisemärkt i allt större utsträckning. Stockholm: Rättvisemärkt. Tillgänglig: <http://www.rattvisemarkt.se/article.asp?Article_Id=1179> (maj 2005).
- Frick, Anders, Miljöansvarig, Helsingborgs Dagblad AB.
- Grefmar, Lars, Miljö- och säkerhetsansvarig Sydsvenskan.
- Gustavsson, Per, Tidningsbärarna.
- Helsingborgs Dagblad AB (2005). Marknadsplan 2005.
- Helsingborgs Dagblad AB (2005). Resereglemente 2005.
- Helsingborgs Dagblad AB (2004). Årsrapport enligt miljöskyddslagen - År 2003.
- Helsingborgs Dagblad AB (2005). Årsredovisning 2004.
- Hjelm, Sara (2001). Faktor 10 kan inte rädda miljön. SNF: Hållbart, 1-01. Tillgänglig: <<http://www.snf.se/snf/hallbart/2001/hallbart101/faktor10.htm>> (maj 2005).
- IUCN (2002). What is sustainable development. IUCN. Tillgänglig: <http://www.iucn.org/wssd/old/iucn/what_is.htm> (maj 2005).
- Jädersten, Roger. Production Manager, Helsingborgs Dagblad AB.
- Klingborg, Christer. IT chef, Helsingborgs Dagblad AB.
- KRAV ekonomisk förening (2005). Årsredovisning 2004.
- MINT (2004). Miljönyckeltal 2003- HD. Stockholm: STFI-Packforsk.
- Miljödepartementet (2004). En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig. Stockholm: Sveriges Regering. (skr. 2003/04:129).
- Miljödepartementet (1997). Ekologisk Hållbarhet. Stockholm: Sveriges Regering. (skr. 1997/98:13).
- Miljöfordon.se (2004). Se modeller. Miljöfordon.se. Tillgänglig: <<http://www.miljofordon.se/> /Lätta fordon/Visa (maj 2005).
- Miljöfordon.se (2004). Etanol. Miljöfordon.se. Tillgänglig: <<http://www.miljofordon.se/> /Fakta/Etanol (maj 2005).
- Miljömålsportalen (2005), Bakgrund – varför miljömål?. Stockholm: Miljörådet. Tillgänglig: <http://www.miljomal.nu/om_miljomalen/bakgrund.php> (maj 2005).
- Norrblom, Jönbrink & Dahlström (1999). Ekodesign – praktisk vägledning. Mölndal: IVF.
- NUTEK (2002). Hållbara Produkter – nya affärer genom miljöanpassning. Stockholm: NUTEK. Tillgänglig: <<http://www.nutek.se/content/1/c4/05/95/mpuS.pdf>> (maj 2005).
- Olofsson, Ulf. Fastighets- och inköpschef, Helsingborgs Dagblad AB.

Olsson, Jan & Skärvad, Per-Hugo (2000). Företagsekonomi 99. Malmö: Liber Ekonomi.

Ottermo, Mikael. Miljö- och kvalitetssamordnare Öresundskraft.

Ryegård, Olle (2005). Världsmarknaden för ekologiska livsmedelsprodukter, 28 miljarder dollar, 2004. Ekoweb Sverige.

Tillgänglig: <<http://www.ekoweb.nu>> /Reportage/2005 (maj 2005).

Siljebrett, Abrahamsson, Davidsson & Omrcen (2002). Metodhandbok för Miljödriven Produktutveckling. Stiftelsen TEM vid Lunds Universitet.

SIS (Swedish Standards Institute). <<http://www.sis.se>> (maj 2005).

SIS Miljömärkning AB (2004). Årsredovisning 2003.

SJ (2005). SJ Miljökalkyl.

Tillgänglig: <<http://www.sj.se/sj/jsp/polpoly.jsp?d=280&l=sv>> (maj 2005).

Skogsindustrierna (1997), Skogsindustrin En Framtidsbranch. Stockholm: Skogsindustrierna.

Tillgänglig: <<http://www.skogsindustrierna.org>> /Fakta/Om skogsindustrin/Våra skrifter (maj 2005).

Skoglund, Claes. Miljöansvarig, Stora Enso Hylte AB.

SNF (2005). Trafikens Miljöpåverkan. Stockholm: SNF

Tillgänglig: <<http://www.snf.se/verksamhet/trafik/fakta-trafikensmiljopaverkan.htm>> (maj 2005).

SNF (2005). Flygets Miljöpåverkan. Stockholm: SNF

Tillgänglig: <<http://www.snf.se/verksamhet/trafik/flygetsmiljoproblem.htm>> (maj 2005).

Svensson, Lars. VD, Helsingborgs Dagblad AB.

Söderberg, Lena (2005). Uppstickaren som tog huvudrollen. KRAV-aktuellt, Maj 2005.

Uhlin, Per-Erik. Teknisk chef, Helsingborgs Dagblad AB.

UNCED (United Nations Conference on Environment and Development).

Tillgänglig: <http://www.johannesburgsummit.org/html/basic_info/unced.html> (maj 2005).

UNDESA (2003). The Road from Johannesburg. New York: UNDESA.

Tillgänglig: <<http://www.un.org/esa/sustdev/media/Brochure.pdf>> (maj 2005).

UNDPI (2001). Johannesburg Summit 2002. (Elektroniskt) New York: UNDP.

Tillgänglig: <<http://www.johannesburgsummit.org/html/brochure/brochure12.pdf>> (maj 2005).

WSSD (World Summit on Sustainable Development)

Tillgänglig: <<http://www.johannesburgsummit.org>> (maj 2005)

BILAGA 1

Enkätundersökning: Datoranvändning Helsingborgs Dagblad AB

Bildskärmen

1. Vilken typ av skärm har du
 - a. TFT (platt)
 - b. CRT (stor)
2. Vilken storlek är det på din skärm?
 - a. 17 tum (t.ex. Sony Multiscan 200ES)
 - b. 19 tum (t.ex. HP L1925, Samsung Syncmaster 193T)
 - c. Större än 20 tum (t.ex. Lacie Electron22 Blue IV)
 - d. Annan
3. Hur många timmar/dygn står din skärm på (ej avstängd med strömbrytare)?
 - a. 1-5 timmar
 - b. 6-9 timmar
 - c. 10-12 timmar
 - d. 13-24 timmar
4. När stänger du av (med strömbrytaren) skärmen?
 - a. Så fort den inte används (fika, lunch, möte, ärende etc.)
 - b. Arbetsdagens slut
 - c. Inför helgen
 - d. Sällan/aldrig

Datorn:

5. Vilken typ av dator har du?
 - a. PC (t.ex. HP, Compaq)
 - e. Mac (t.ex. Power Mac G4)
6. Hur många timmar/dygn står din dator på (ej avstängd med strömbrytare)?
 - a. 1-5 timmar
 - b. 6-9 timmar
 - c. 10-12 timmar
 - f. 13-24 timmar
7. När stänger du av (med strömbrytaren) datorn?
 - a. Så fort den inte används (fika, lunch, möte, ärende etc.)
 - b. Arbetsdagens slut
 - c. Inför helgen
 - d. Sällan/aldrig

BILAGA 2

Frågor för intervjuer:

1. Vilken roll vill HD ha i samhället/samhällsutvecklingen?
2. Vilken roll vill HD spela i branschens utveckling?
3. Vilka värderingar är viktiga för HD?
 - a) Kan du nämna några egenskaper som kännetecknar verksamheten och dess strategier?
4. Hur påverkar kärnvärdena (Lokal Mötesplats, Oumbärlig, Trovärdighet) verksamheten/utvecklingen?
5. Finns exempel på beslut där kärnvärdena har haft stark påverkan?
6. Vid investeringar, vilka kriterier är det som styr besluten? Vilka faktorer utvärderas?
7. Vilka större investeringar tror du behöver göras för att stärka marknadspositionen i NV Skåne:
 - a) De närmsta 2-3 åren?
 - b) De närmsta 10 åren?
 - c) Efter 10 år?
8. Vilka var de senaste större investeringarna som gjordes?
 - a) Togs hänsyn till några miljöaspekter?
JA – Vilka?
NEJ – Kommer miljöaspekter att värderas vid nästa investering?
9. Vilka krav (inifrån, utifrån, myndigheter) på förändringar kan tänkas komma (kostnader, utveckling, minskad påverkan etc.)? Tänkbara marknadskrav: lokala nyhetssändningar, ökat multimediantbud (typ digitala böcker), minskad tryckt upplaga, ...
10. Vad är strategiskt nödvändigt för Helsingborgs Dagblad AB att göra/satsa på?
11. Vilken är din syn på företagets samhällsansvar att arbeta med miljön?
12. Hur tar HD sin del av ansvaret?
13. Hur vill du beskriva HD:s miljöarbete idag?
 - a) På vilket sätt ingår miljötankandet i verksamhetsutvecklingen (strategisk och verklig)?
 - b) Hur tror du HD:s miljöengagemang är jmf med den övriga branschens
14. Vilka för/nackdelar ser du för HD att arbeta med miljön.
15. Bedömer du att miljöfrågorna kommer att få större betydelse för medieföretagen? På vilket sätt?
JA – Hur planerar HD att möta det?
NEJ – Varför tror du inte det?